

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Hudební činnosti dětí předškolního věku s využitím pohádky či příběhu

Vypracovala: Tereza Klímová
Vedoucí práce: Mgr. Petra Waldaufová

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto závěrečnou práci „Hudební činnosti dětí předškolního věku s využitím pohádky či příběhu“ vypracovala samostatně za pomoci citované literatury, pod odborným vedením Mgr. Petry Waldaufové. Bakalářská práce je v souladu § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění. Souhlasím se zveřejněním této práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Taktéž souhlasím se zveřejněním výsledků bakalářské práce do systému STAG a to zveřejněním posudku mého vedoucího práce, oponentů a záznamu o průběhu obhajoby bakalářské práce. Souhlasím s porovnáním textu této práce v databázi Theses.cz. provozovanou Národním registrem kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 15. 3. 2020

.....

Tereza Klímová

Poděkování

Děkuji mé školitelce a úžasné paní ředitelce Mgr. Petře Waldaufové za vedení závěrečné práce, cenné rady, mnoho inspirace, strávený čas a ochotu. Dále děkuji Mgr. Anně Suchanové za pomoc a inspiraci při realizaci činností v mateřské škole během mé pedagogické praxe. Oběma děkuji za nový náhled na hudební výchovu v mateřské škole.

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zaměřena na hudební činnosti dětí předškolního věku s využitím pohádky či příběhu. Cílem práce je poukázat na význam a možnosti propojování hudebních činností dětí předškolního věku s využitím pohádky či příběhu ve smyslu efektivního předškolního vzdělávání. Práce se skládá ze dvou částí. Obsahem teoretické části je vymezení hudebních činností dětí předškolního věku, jejich rozdělení do jednotlivých kategorií, dále pak charakteristika vývojových zvláštností předškolního dítěte s ohledem na rozvoj hudebních schopností a dovedností a současného pojetí hudebního vzdělávání s ohledem na požadavky RVP PV. Praktická část práce pojednává o programu hudebních činností, kdy pěvecké, instrumentální, poslechové a hudebně pohybové aktivity budou motivovány vždy jednou pohádkou či příběhem. Tento program je ověřený v praxi v mateřské škole. Pro vyhodnocení lekcí je využito pozorování dětí, rozhovorů a sebereflexe učitele po každé proběhlé lekci s dětmi. V průběhu realizace činností a následné evaluace je využito metody pozorování, rozhovoru a analýzy edukačních materiálů. Metodický materiál je doplněn o zkušenosti a činnosti, které vyplynuly z realizace.

Klíčová slova: dítě v předškolním věku, hudební činnosti, pohádka, příběh, Rámcový vzdělávací plán předškolního vzdělávání.

Abstract

This bachelor thesis is focused on musical activities of preschool children while utilizing a fairy tale or story. The aim of this work is to point out the importance and possibilities of interconnecting musical activities of preschool children while incorporating a fairy tale or story to provide effective preschool education. The thesis consists of two parts. The content of the theoretical part aims to define the musical abilities of preschool children, and divide them into individual categories, as well as define the developmental characteristics of the preschool child with regards to development of musical characteristics of the preschool child with regard to the development of musical abilities, skills and current concept of music education using the Framework Educational Program for preschool education. The practical part of the work deals with the music curriculum where singing, instruments, listening and musical movement will be motivated by a fairy tale or story. This program will be validated in kindergarten practice. Evaluation of the lessons will be completed using observation and interviews of children in individual lessons, as well as teacher evaluations. During the implementations of the activities and subsequent evaluation, the method of observation, interview and analysis of educational materials is used. The methodology and material will be supplemented by experience and activities that have resulted from the implementation.

Keywords: Preschool Child, musical activities, fairytale, Framework Educational Program for preschool education.

Obsah

ÚVOD	7
I. Teoretická část	8
1 VYMEZENÍ HUDEBNÍCH ČINNOSTÍ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	8
1.1 Pěvecké činnosti - zpěv	9
1.1.1 Návčik písně	10
1.2 Vývoj hlasového ustrojí dítěte předškolního věku	12
1.3 Poslechové činnosti	13
1.4 Instrumentální činnosti	15
1.5 Hudebně pohybové činnosti	17
2 ROZDĚLENÍ HUDEBNÍCH SCHOPNOSTÍ DĚTÍ OD 3 DO 6 LET	19
3 CHARAKTERISTIKA VÝVOJOVÝCH ZVLÁŠTNOSTÍ S OHLEDEM NA ROZVOJ HUDEBNÍCH SCHOPNOSTÍ A DOVEDNOSTÍ U DĚTÍ OD 3 DO 6 LET VĚKU	20
3.1 Charakteristika hudebního vývoje od 3 do 6 let věku	21
3.2 Vývoj poznávacích procesů	23
4 SOUČASNÉ POJETÍ HUDEBNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ S OHLEDEM NA RVP PV	25
4.1 Dítě a jeho tělo	25
4.2 Dítě a jeho psychika.....	25
4.3 Dítě a ten druhý.....	26
4.4 Dítě a společnost.....	26
4.5 Dítě a svět.....	27
5 POHÁDKA NEBO PŘÍBĚH, JAKO EFEKTIVNĚ-MOTIVAČNÍ ČINITEL PŘI VOLBĚ HUDEBNÍ ČINNOSTI ...	28
II. Praktická část	29
1 CÍL.....	29
2 MÍSTO A ČASOVÉ VYMEZENÍ REALIZACE.....	30
3 METODOLOGIE.....	31
4 NABÍZENÉ ČINNOSTI.....	32
4.1 Svatý Martin	32
4.2 Andělské pohlazení	40
4.3 „Tygr dělá uáá...“	49
4.4 O veliké řepě	58
5 ZÁVĚREČNÁ REFLEXE.....	67
5.1 Vyhodnocení pozorování a rozhovorů jednotlivých celků	67
5.1.1 Svatý Martin	67
5.1.2 Andělské pohlazení	68
5.1.3 „Tygr dělá uáá“	69
5.1.4 O veliké řepě	70
6 ZÁVĚR	71
7 LITERATURA.....	73
8 PŘÍLOHA	76

ÚVOD

Toto téma jsem si vybrala, protože mě hudba provází od dětství. Již od základní školy jsem navštěvovala ZUŠ, kde jsem se učila hrát na klavír a později i na housle. Dále jsem se rozvíjela ve sborovém zpěvu v Českokrumlovských sborech Brumlíci a Medvíďata. V DDM jsem se vzdělávala ve hře na kytaru a sólovém zpěvu. Na střední pedagogické škole v Prachaticích jsem studovala obor učitelství pro mateřské školy, kde jsem mohla na pedagogických praxích využívat své hudební schopnosti a dovednosti, které jsem během let získala. Na střední škole mi byl velkou inspirací hudební soubor Cink, který jsem navštěvovala po dobu studia, tedy celé čtyři roky. Za dobu mého hudebního vzdělávání jsem zjistila, jak intenzivní může být hudební prožitek, a také jsem si ověřila, že hudba spojuje společnost a navazuje hlubší vztahy, učí společnost empatii, pochopení a vede k prožívání emocí. Proto je cílem mé bakalářské práce poukázat na význam a možnosti propojování hudebních činností dětí předškolního věku s využitím pohádky či příběhu ve smyslu efektivního předškolního vzdělávání, vypracování metodické příručky hudební výchovy, která mi pomůže, jako začínající učitelce, v práci s dětmi při hudební výchově. Cílem je předat dětem pozitivní pocity z hudby a radost ze společné činnosti, která je vede k intenzivnímu hudebnímu prožitku skrze mnou vypracovanou metodickou příručku. V teoretické části se budu věnovat vymezení hudebních činností dětí předškolního věku, jejich rozdělení do jednotlivých kategorií, dále pak charakteristice vývojových zvláštností předškolního dítěte s ohledem na rozvoj hudebních schopností a dovedností, současnému pojetí hudebního vzdělávání dle RVP PV. Dále se zaměřím na téma pohádka a příběh jako motivační činitel při volbě hudebních činností. V části praktické bude vytvořen program hudebních činností, kdy pěvecké, instrumentální, poslechové a hudebně pohybové činnosti budou motivovány vždy jednou pohádkou či příběhem. Tento program bude ověřený v praxi mateřské školy. V průběhu realizace činností a následné podrobné evaluace využiji metody pozorování, rozhovoru a analýzy edukačních materiálů. Metodický materiál bude v případě potřeby doplněn o zkušenosti a činnosti, které vyplynou z vlastní realizace metodického materiálu v praxi s dětmi, na základě podnětů či potřeb dětí. Každou část programu budu podrobně reflektovat s ohledem na jeho konkrétní vzdělávací výstupy.

I. Teoretická část

1 VYMEZENÍ HUDEBNÍCH ČINNOSTÍ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Hudba a zpěv jsou už od pradávna nedílnou součástí našich životů. Nejprve dítě slýchává maminčinu ukolébavku nebo ukolébavku lidové písně, později zažívá hry doprovázené halekačkami a slýchá písně při různých rodinných, nebo společenských oslavách (Strnadová & Zezula, 1988).

Strnadová & Zezula (1988) dále uvádějí, že pokud učitelka mateřské školy vede dítě citlivým způsobem a při hudebních činnostech používá odpovídající výrazové prostředky, velmi kladně působí na osobnost dětí. Propojení hudební výchovy a ostatních didaktických složek se odráží v mravním, estetickém a citovém rozvoji dětí. Každý pedagog by se tedy měl snažit o propojování hudební složky s ostatními výchovně vzdělávacími činnostmi. Například propojení hudebních a tělesných činností je pro děti v předškolním věku velmi přirozené a má kladný vliv pro vývoj řeči, rytmu, tempa, dynamiky a melodičnosti, a to ještě před vstupem dítěte do základní školy. Hudební výchova přináší do mateřské školy optimismus, působí vyladěním radostné atmosféry na psychiku dítěte a ta ovlivňuje jednání, postoje a následné projevy dětí (Strnadová & Zezula, 1988).

Podle Strnadové a Zezuly (1988) do obsahu hudební výchovy patří čtyři typy hudebních činností: Pěvecké, instrumentální, poslechové a hudebně pohybové. Všechny tyto činnosti jsou velmi důležité pro to, aby hudební výchova byla pestrá a kompletní. V těchto činnostech nejvíce dominují pěvecké činnosti. Slouží jako podklad pro další hudebně vzdělávací aktivity. Například při poslechových činnostech se děti zdokonalují v hudebním sluchu, rozlišovacích schopnostech a v prohlubování sluchového vnímání.

Díky hudbě se dítě může samostatně projevovat a používat všechny smysly. Zpěv dítě obohacuje při rozvoji základních hudebních schopností a pouze pokud má člověk rozvinuté hudební schopnosti, dokáže hudbu emocionálně prožívat. Hudba a zpěv jsou tedy velkým motivátorem pro děti a následná práce s hudebními činnostmi vede děti k tomu, že se písnička stane přirozenou součástí jejich každodenního života.

Hudba také zmírňuje napětí a neklid, tím se aktivně podílí na duševní pohodě dítěte. Děti v mateřské škole se učí hudbou dodržovat společně nastavená pravidla, kázeň a hudební pravidla, jako jsou např. rytmus, dynamika atd. (Zezula et al., 1987).

Klíčové činnosti rozvoje hudebních složek v MŠ jsou zpěv, pohybová hra, zpěv s chůzí, zpěv s hrou na tělo a Orffovy nástroje. Pro dítě je z počátku složité propojit pohyb se zpěvem. Díky tomu, že pěvecké činnosti tvoří základ hudební výchovy v MŠ, můžeme lidský hlas považovat za nejdokonalejší nástroj, který je schopen pojmout citovou i obsahovou stránku. Proto je velmi důležité správné vedení hudební výchovy v mateřských školách (Zezula et al., 1987).

1.1 Pěvecké činnosti - zpěv

Tichá a Raková (2007) uvádějí, že zpívání v rodinách v dnešní době ustupuje do pozadí i přes to, že je zpěv pro dítě nejpřirozenějším projevem. Dokonce mnohé děti dokáží v raném věku lépe zpívat, než správně mluvit. Naši rodiče byli často ovlivňováni negativním hodnocením od dospělých, či dokonce bývalých učitelů za falešný zpěv, či hudební sluch. Proto rodič raději mlčí, když si svým zpěvem není jist. Jelikož dítě tuto zkušenost nemá, chce se zpěvu samovolně věnovat. K tomuto je zapotřebí hlas a sluch správně cvičit.

„Citlivost našeho sluchu se následkem civilizačních vlivů postupně snižuje.“

(Tichá a Raková, 2007, s. 11, 13)

Jak uvádí Tichá a Raková (2007), je velmi důležité, aby matka, nebo učitelka v MŠ rozvíjela zpěv už od počátečního věku dítěte. Pro dítě bude nejpřínosnější zařazení pouze jednoduchých písní k přiměřenosti věku, složitější písně ucho není schopno rozlišovat a vnímá hudbu jako rušivý element, který je podvědomě potlačován. Lišková (2006) zmiňuje, že zpěv je stejně přirozeným projevem jako řeč. Zpěv na lidský organismus působí velmi pozitivně, ovlivňuje kvalitu dětské řeči, využívá se při léčbě koktavosti. Pomáhá k většímu psychickému a fyzickému klidu dítěte a vede k lepšímu soustředění dětí. Dále rozvíjí sebevědomí dětí a vede ke sblížení lidí a dětí, kteří mluví

rozdílným jazykem. Zpěv prospívá i při rozvoji paměti, pozornosti, představivosti a kreativitě.

„Pro vývoj dětí je zpěv nepostradatelnou součástí každodenního života v MŠ. Učí děti rozdávat radost nejen sobě, ale i druhým.“ (Lišková, 2006, s. 21).

Při hudebních činnostech je velmi důležitá motivace. Jedním z motivačních činitelů může být zpěv učitelky, samotná hudba nebo hudba se zpěvem, ale také instrumentální hra, při které si děti mohou zvolit hudební nebo rytmický nástroj. Při nácvičce nové písně můžeme děti namotivovat písněmi, které již znají. K tomu můžeme zvolit píseň lidovou nebo umělou. Velkou motivací je i pochvala učitelky. Ta zároveň souvisí s vytvářením pozitivního prostředí. Děti můžeme motivovat také maňásky, příběhy, obrázky, básničkami, říkadly i knížkami a rozhovory které navazují na píseň. Nejdůležitější je však, aby děti měly z hudby vlastní prožitek (Lišková, 2006). Strnadová a Zezula (1988) zmiňují, že pro motivaci k písni můžeme využít i příběh, či pohádku, v nichž je seznámíme s obsahem písně a tím se ji s dětmi lépe naučíme. Může se stát, že píseň děti nezaujme, v tom případě musíme pátrat po tom, proč se tak stalo a činnost nenápadně změnit. K nácvičce se můžeme vrátit další den (Lišková, 2006).

1.1.1 Nácvičce písně

Nejen zpěvu, ale i nácvičce písně by se měla věnovat pozornost, protože patří mezi nejčastěji zařazované hudební činnosti v mateřské škole. Při nácvičce písně by učitelka měla využít spontánnost dětí, kdy děti text i melodii opakují a udržovat pozornost dětí vhodnou motivací a dalšími hudebními činnostmi. V mateřské škole nacvičujeme píseň nápodobou (náslechem)- děti se postupně k našemu zpěvu přidávají. Pro správný nácvičce písně je důležité cvičit text a melodii písně zároveň, výjimkou jsou jen obtížnější rytmické úseky, které lze nacvičit formou hry na ozvěnu. Novou píseň můžeme opakovat pro lepší zapamatování i vícekrát denně. Kvalitně naučené písně, i když jich bude dítě umět méně, vedou k snazšímu učení se písním novým a složitějším (Lišková, 2006).

Při nácvičce dbáme i na správné držení těla, které velmi ovlivňuje dýchací ústrojí a tím i kvalitu samotného zpěvu. Pokud děti zpívají ve stoje, je nutné, aby měly při

zpěvu mírně rozkročené nohy a dodržovaly přirozený postoj s narovnanými zády. Správný postoj vychází z uvolnění v ramenou, ramena jsou povolena, volně spuštěná dolů, hlava posazená zpříma, nezakloněná. Děti mohou zpívat i v sedě na židličkách nebo v sedu na patách. Vždy je důležité dbát na to, aby dítě mělo uvolněný hrudní koš a mohlo při zpěvu správně dýchat.

Další složkou hlasové výchovy je dýchání. Dítě by mělo při zpěvu správně dýchat do břicha, dech by měl být spontánní. Základem správného dýchání je uvolněné tělo, dechová cvičení spojujeme s relaxací. Návik správného dýchání může probíhat vleže na zádech, kdy děti mají pokrčené nohy, ruce přiložené na podbřišku a vnímají zvedání břicha, relaxaci můžeme spojit s poslechem klidné, či relaxační, nebo jógové hudby. Při nádechu je nesprávné zvedání ramen vzhůru, nebo nadechnutí velkého množství vzduchu. Snažíme se o stejnoměrný plynulý dech, ten cvičíme i prodlužováním výdechové fáze. Hlas dělíme na hrudní rejstřík a hlavový rejstřík. Hrudní rejstřík využíváme k mluvě (f1 a nižší tóny) a hlavový k tvoření tónu (f1 a vyšší tóny) – používáme jej pro zpěv. Dítě by mělo správně ovládat oba hlasové rejstříky, a tak zamezit vzniku možných hlasových poruch. Dalším důležitým hudebním aspektem je výslovnost. Snažíme se s dětmi o uvolnění mluvidel obličejového svalstva (Lišková, 2006).

Dechová a artikulační cvičení:

Dechová cvičení jsou především snahou o aktivizaci bránice. Správný nádech i výdech cvičíme pomocí představ a jednoduchých pokynů, např. „Přivoň ke květině, nasaj vůni upečených buchet, představ si horský vzduch a přivoň si, pofoukej si bolístku, rozmraž zamrzlé okno, foukej velké bubliny z bublifuku, nenech pírko spadnout na zem.“ K prodlužování výdechů využíváme tyto hry „Zasyč jako had, zabzuč jako moucha, napodob zvuk lokomotivy.“ Při rozvoji hlavového rejstříku můžeme dětem pomoci pokyny : „Zahoukej jako sanitka, zamňoukej jako kočka, zakukej jako kukačka, napodob zvon(Bim, Bam- děti nechají na konci slova doznít m), hraj se mnou na házenou (učitelka hodí pomyslný míč dítěti se slovy BOM, dítě stejné slovo zpět pošle učitelce).“ Dále využíváme cviky na uvolnění artikulačního aparátu: „Představ si, jak chutná citron, udělej čerta, předved' klauna.“ Děti také učíme otevírat ústa přirozeně,

pomocí deklamace, říkadel, pranostik, pomyslného žvýkání žvýkačky, jazykolamů. (Lišková, 2006). Kalafutová-Balcárová (1992) uvádí, že jeden z možných způsobů osvojování písně je tzv. imitační metoda. Hlavní část této metody spočívá v motivaci. Rozlišuje zde dva druhy motivace, a to hudební a mimohudební. Do hudební motivace řadíme zpěv učitelky a zpěv z magnetofonového záznamu. Do mimohudebních činností patří slovní motivace. Zpěv učitelky s jejím vlastním doprovodem na hudební nástroj je největší motivací, protože učitelka má možnost kdykoliv během činnosti hudbu zastavit, dětem přiblížit a vysvětlit neznámá slova, vrátit se k intonačně náročnějším pasážím v písni, což jí magnetofonový záznam neumožňuje. Imitační metoda je také vhodná k procvičení a upevnění jednotlivých částí písně. Metodický postup nácvičku písně podle Liškové (2006, s. 30):

- a) *„Vzbuzení zájmu dětí o písničku – (hudební, mimohudební motivace, pomůcky, obrázky, maňásek, pohádka, drobná píseň, kterou děti znají.*
- b) *Seznámení dětí s písní – kvalitní interpretace písně učitelkou.*
- c) *Rozhovor o písni – vysvětlení nejasných slov, obsahu písně.*
- d) *Nácvik obtížnějších míst v písni.*
- e) *Vlastní nácviček písně – text i melodii nacvičujeme současně.“*

Učitelka by měla také dbát na individuální zvláštnosti, věk dítěte a při nácvičku písní je respektovat. Stejně důležitý je i výběr písně. Rozsah písně a vybraná tónina by měla odpovídat možnostem dětí, obsah by měl být dětem srozumitelný. Učitelka by měla také znát zásady správné hlasové hygieny a vést děti k jejich dodržování.

1.2 Vývoj hlasového ustrojí dítěte předškolního věku

Dětský hlas je v raném období velmi citlivý orgán, který se teprve postupně vyvíjí. Dítě má kratší hlasivky než dospělý, má také menší rezonanční dutiny a ostatní hrtanové svaly, protože nejsou ještě zcela dovyvinuté. Dítě má tedy malý rozsah a slabý hlas. Nedokáže zatím pracovat s dechem a při mluvení se mu někdy stane, že se nadechne uprostřed slova. To, že se dítě učí napodobováním, platí také u řeči a zpěvu, proto je

potřeba, aby učitelka v mateřské škole měla ke všem výchovně vzdělávacím činnostem pozitivní vztah a takto je dětem předávala (Zezula et al., 1987). Zpěvní hlas tříletého dítěte má rozsah mezi d1-a1, čtyřleté děti mívají rozsah už do sexty e1-c2. Do šesti let se hlas postupně rozvíjí na septimu až oktávu. Rozsah dítěte se s přibývajícím věkem zvětšuje, v šesti letech se rozsah upravuje z e1-a1 na d1-b1 (Sedlák 1989; Zezula et al., 1987).

Sedlák (1989) píše, že dítě od 3 do 6 let má nedovyvinuté hlasivky, kmitají pouze na okraji hlasové štěrbiny, proto je velmi důležité dodržovat hlasovou hygienu. Což znamená nepřepínat hlas v plné síle, dodržovat hudební rozsah dítěte. Učitelka tedy vybírá a nacvičuje s dětmi písně přiměřené jejich zpěvnímu rozsahu. Dále je nutné podotknout, že učitelka by měla dbát na to, aby dětský hlas nebyl dlouho zatěžován a zpěv prokládat klidovými pauzami.

Vymezení zásad správné hlasové hygieny podle Strnadové & Zezuly (1988, s. 8, 9):

- a) *„Zpíváme v čistém prostředí.*
- b) *Zpíváme při optimální teplotě a vlhkosti vzduchu v místnosti i při pobytu venku.*
- c) *Místnost, v níž provádíme hudební výchovu, by měla mít dobrou akustiku, neboť, ta značně ovlivňuje vlastní pocity dítěte při zpěvu.*
- d) *Zpívat bychom měli v přirozené hlasové poloze dítěte, aby nedocházelo k přepínání hlasivek.*
- e) *Při velké tělesné námaze nebo je-li dítě unavené, nezpíváme.*
- f) *„Dodržujeme zásadu kratších pěveckých intervalů, dítě se při dlouhodobějším souvislém zpívání unaví, dochází k distonování.“*

1.3 Poslechové činnosti

Cílem poslechových činností v mateřské škole je učit děti vnímat krásu hudby a chápat ji, jako jedinečný druh umění, vytvářet k ní citový vztah a jejím prostřednictvím poznávat svět a vnímat jeho krásu. Převážně se snažíme o to, aby děti hudbě mohly lépe porozumět. Vnímání poslechu začíná již v rodině, dítě už u matky v břiše vnímá

hlasy ostatních členů rodiny, předškolní dítě vnímá hlas ptáků v přírodě. Poslech vede děti k nápodobě zvukům, tím se rozvíjí nejen sluch, ale i hlasivky (Lišková, 2006). Dle Liškové (2006) je fází přípravného období tzv. sluchová výchova, v té se snažíme o rozvoj paměti, sluchu a rozvíjíme kreativitu dětí pro vznik hudebních představ. Dítě si díky sluchovým cvičením osvojuje znalost zvuků. Děti mohou rozeznávat různé zvuky: hluky, hlasy jednotlivých dětí a rytmické nebo melodické písně, nebo hudební hádanky.

Při poslechových činnostech v mateřské škole můžeme využít živou, či reprodukovanou hudbu. Hudba živá má pro děti větší přínos, protože přináší dítěti silnější citový prožitek z poslechu a mohou se v mnoha případech i inspirovat učitelkou, která zpěv doprovází na hudební nástroj. Učitelka se snaží o bezchybné provedení skladby, ovšem pro děti je mnohem důležitější atmosféra, kterou učitelka ve třídě předává, než bezchybnost provedení. Hudba reprodukováná je pro děti zvláštním hudebním oživením. Je dobré děti seznámit jak s hudbou vážnou, se kterou se v běžném životě tolik nesečkají, tak zařadit hudbu populární, kterou děti znají a je jim blízká. Při nácvičce poslechu učitelka nejdříve používá krátké jednohlasé písně, v dalších fázích pokračuje zařazením hudebních pohádek např. od autorů: Ilija Hurník, Josef Kříčka. Dále učitelka může zařadit krátké jednonástrojové instruktivní skladby. Pokud děti jsou již na poslech zvyklé a vydrží se soustředit, pak je na místě zařadit poslech hraný s různými hudebními seskupeními. Velmi vhodné je spojení poslechu s pohybovou výchovou nebo instrumentálními hrami.

Nácvik poslechu:

Velmi důležitou roli hraje motivace. Motivací může být samotný název poslechové skladby (Děšť, Radost, Bouře), můžeme dětem před poslechem převyprávět určitý příběh. Velmi vhodné je při vyprávění příběhu využít maňáska, nebo loutky, která provede děti příběhem. Zájem dětí můžeme probudit krátkou známou písní se stejnou tematikou, pohybovým vyjádřením hudby, výtvarně vzdělávací výchovou, nebo je motivovat otázkami: K jaké známé pohádce se hudba hodí? Jak zněla hudba? Kdo je asi hlavní postavou hudebního příběhu? Lišková (2006) doporučuje k poslechu tyto autory a jejich díla- Antonín Dvořák: Slovanské tance, J. Brahms: Uherské tance, S. Prokofjev: Pochod ze Suite Letní den, B Smetana: Pochod komediantů (Lišková, 2006).

1.4 Instrumentální činnosti

Při instrumentální hře vycházíme z činností, které dokazují, že dítě velmi rádo experimentuje se zvuky, a to již od raného dětství. To dokazují hry s různými chraстítky či ozvučenými hračkami (Lišková, 2006). **Instrumentální hrou** v MŠ považujeme hru na dětské hudební nástroje. Spolupodílením dětí na vytváření elementární hudby se u dětí značně rozvíjí hudebnost. Pro začátek je dítěti dán libovolný hudební nástroj do rukou, nástroj je lehce ovladatelný a pro děti velmi přitažlivý. Na začátku dítě pouze vytváří hluk, který se dalším rozvojem tříbí a vzrůstá v kultivovanou podobu (Zezula et al., 1987; Strnadová & Zezula, 1988).

Hudební nástroje lze využít nejen k doprovodu písní, ale i jako další motivační činitel. Pokud do vyprávěné pohádky přidáme určitý nástroj, např. triangl – zpívající fontánu. Je estetický zážitek mnohem mocnější, hudební nástroje také dokážou dítě uklidnit, nebo připravit na určitou činnost. Dětské hudební nástroje můžeme využít i při pohybových činnostech (Strnadová & Zezula, 1988). Při instrumentálních hrách je velmi často využíván Orffův instrumentář.

Cíl hry nástroje Orffova instrumentáře (Lišková, 2006, s. 101):

„Rozvoj tvořivosti, představivosti, sluchových schopností (rozlišování zvuků a tónů, schopnost rozpoznávat vlastnosti tónů (výška, barva, síla, délka tónu), rozvoj rytmického cítění, rozvoj jemné motoriky, koordinace pohybů, rozvoj estetického vnímání, schopnost vyjádřit hrou vlastní pocity „pěstování souhry, rozvoj sociálního cítění a spolupráce, cvičení, soustředění postřehu, motivace k aktivní hře na vlastní hudební nástroj.“

První seznámení dětí s nástroji probíhá, tak, že na nástroj hraje učitelka, děti ji pozorují a zároveň poslouchají, co učitelka hraje.

a) Hra na nástroj jako součást jednoduchého příběhu

Učitelka vypráví dětem příběh, který je motivován hrou na Orffovy nástroje.

Např. Zajíček v lese – Zajíček ležel ve svém pelíšku a spal. Najednou ho svými paprsky zašimralo sluníčko (jemná hra trianglu). Zajíček se probudil, protáhl se a vyskočil

z pelíšku. Pak vyběhl ven, aby si našel něco dobrého k snědku (hra tečkovaného rytmu) (Lišková, 2006).

b) Hry s hudebními nástroji

Do této skupiny řadíme různé hry, při kterých používáme nástroje z Orffova instrumentáře. Např. hry s těmito pokyny: Najdi nástroj. Odkud zní? Jak zní?

Podrobněji viz (Lišková, 2006).

Děti mohou tvořit nástroji hudební dialogy, ve kterých musí nástroje vést rozhovor dle zadání např. vesele, rozpačitě nebo hádavě. Dále děti poznávají, co určité nástroje představují, např. tikot hodin, kapky deště, dusot kopyt apod. Dětské hudební nástroje můžeme nazývat také jako nástroje Orffova instrumentáře, který sestavil Carl Orf jenž usiloval o propojení všech činností, jako jsou mluvený projev, zpěv, poslech a instrumentální hry s pohybem. Tyto Orffovy nástroje dělíme na rytmické a melodické. Rytmické nástroje jsou hůlky, bubínek, rourový bubínek, temple block, tamburína, drhlo, triangel, činel, prstové činely, zvonek, rolničky. Melodické nástroje využíváme v menší míře než nástroje rytmické. Do této skupiny řadíme metalofony, zvonkohry a xylofony. Nástroje melodické mohou být v altovém, sopránovém nebo tenorovém ladění. Nejlépe využitelné nástroje v mateřské škole jsou ty altově laděné, mají totiž stejně položenou tóninu, jako je poloha dětského zpěvního hlasu a tím nástroje vytváří zvukovou oporu pro hlas dítěte (Lišková, 2006).

„Obecné zásady pro nacvičování doprovodů“ (Lišková, 2006, s.125–126):

1. *„Instrumentální doprovod nacvičujeme vždy jen k dokonale naučené a zažité písni. (V jednom hudebním zaměstnání nespojujeme učení nové písni a instrumentální doprovod.)*
2. *Rytmický doprovod nacvičujeme se všemi dětmi nejprve pomocí hry na tělo.*
3. *Při vlastní interpretaci, doprovodu, nehrají na nástroj všechny děti, doprovod by byl příliš hlučný. Děti, které nehrají na nástroj, využijí k doprovodu hru na tělo.*
4. *Nácvik instrumentálního doprovodu a zpěvu rozdělíme do dvou skupin. Jedna skupina dětí zpívá, druhá hraje na nástroje.*
5. *U vícehlasového instrumentálního doprovodu nacvičujeme hru každého nástroje samostatně. Jednotlivé instrumentální hlasy seskupujeme po skupině. Nejprve spojíme*

hru dvou hudebních nástrojů, pak přidáme třetí. Každou nástrojovou skupinu sevcíme se zpěvem písně. Teprve po takto rozfázovaném nácviku začneme hrát a zpívat se všemi dětmi.

6. *Hra na hudební nástroje má doprovodnou úlohu. Dominantní složkou musí vždy zůstat zpěv. Z tohoto důvodu doprovází zpěv pouze malá instrumentální skupina nebo jednotlivci.*

7. *Při tvoření vlastních doprovodů dbáme na střídání hry jednotlivých nástrojů. Jde nám především o vzájemné prolínání hudebních zvuků, jednotlivých nástrojů a rytmů.*

8. *Respektujeme hudební formu písně. Kontrastní díl písničky má mít vždy jiný hudební doprovod.*

9. *Pokud k doprovodu zvolíme ostinátní rytmus, dbejme na to, aby ostinátní figura vycházela z charakteristického rytmu písně a mohla být podložena pomocným slovem z textu písničky.*

10. *Každou píseň můžeme doplnit jednoduchou rytmickou předehrou, mezihrou či dohrou. K jejímu vytvoření využíváme hry pravidelného metra.“*

1.5 Hudebně pohybové činnosti

Nejpřirozenější činností dítěte je pohyb. Pro děti jsou každodenní návyky, činnosti i hry spojovány právě s pohybem. Proto hudebně pohybová výchova staví primárně na základních pohybových dovednostech, při nichž se snažíme o spontánnost a radost dětí z pohybu (Lišková, 2006).

Mezi hudebně pohybové činnosti patří (Lišková, 2006, s. 47):

1. *„Držení těla, uvolňovací cviky, jednoduché pohybové prvky*
2. *Pohybové hry*
3. *Chůze, běh, poskoky*
4. *Hra na tělo*
5. *Pohyb a hudebně vyjadřovací prostředky*
6. *Pohyb a poslech*
7. *Pohybová improvizace*

8. *Dětské lidové taneční hry*

9. *Pohybové ztvárnění písní.“*

Oproti Liškové (2006) rozdělují autoři knih Strnadová a Zezula (1988) a (Zezula et al., 1987) hudební formy do čtyř skupin:

1. Elementární pohyb s rytmickou deklamací

Jedná se o spojení rytmické deklamace a nějakého elementárního pohybu např. tleskání, pleskání, podupy, chůze atd... Nejmladší děti si skrze tyto činnosti nejsnáze naučí hudební základy spojené s rytmem. Všechny složky výchovy se snažíme rozvíjet zároveň, např. 11zpěv, poslech i instrumentální činnosti (Zezula et al., 1987).

2. Pohyb s hudebním doprovodem

Jak již z minulých šetření víme, je pohyb a zpěv nejvíce přirozeným dětským hudebním projevem. Podle autorů Strnadová a Zezula (1988) je primární spojením chůze se zpěvem. Děti se vnímáním hudby učí pravidelnosti chůze, jak v prostoru, tak v kruhu. Klasické písně k chůzi jsou např. Zlatá brána, Ovčáci, Jedna, dvě, Mám šáteček. Říkadla můžeme kombinovat s chůzí a podupy, nebo např. tleskáním.

3. Lidové taneční hry

Nejoblíbenější činností dětí je spojení hudby a tance. Tato činnost vychází z českých tradic. Návuk lidových tanečních her probíhá společně s určitým přirozeným pohybem a zpěvem, krátké písně se s pohybem učí souběžně. Náročnější písně děti učíme s možnou pohybovou přípravou (Strnadová & Zezula, 1988).

4. Taneční hry umělé a jiné drobné formy

V těchto činnostech můžeme s dětmi v MŠ navázat na dětský folklor nebo na novodobé taneční hry. Můžeme využít např. písně s pohybem od Petra Ebena a Libuše Kurkové (Zezula et al., 1987).

2 ROZDĚLENÍ HUDEBNÍCH SCHOPNOSTÍ DĚTÍ OD 3 DO 6 LET

Hudebně sluchové schopnosti se zabývají melodií a harmonií i polyfonií. Mezi hudebně sluchové schopnosti řadíme vlastnosti tónů, tj. výška, hlasitost, délka a barva tónů. Dále sem řadíme schopnosti psychomotorické – rytmus, tempo, metrum, hybnost. Při správném rozvoji psychomotorických schopností dítě reguluje svoje pohyby při zpěvu, poslechu, nebo instrumentálních činnostech. Mezi intelektově hudební schopnosti řadíme intelektové schopnosti percepční, reprodukční, přednesové a hudebně kreativní. Hudební fantazie pomáhá dítěti vymýšlet nové hudební tvary na základě získaných hudebních představ. Hudební myšlení je vlastně o porozumění abstraktní formě hudby.

Analyticko-syntetické schopnosti charakterizujeme jako:

„Tvořící předpoklady pro identifikaci hudebně výrazových prostředků, hudebních tvarů a jejich syntetizaci ve strukturované celky a hudební útvary. Na pozadí těchto schopností se formují tyto specifické struktury.“ (Sedlák & Váňová, 2013, s. 22)

Do analyticko-syntetických schopností patří hudební paměť, tonální a harmonické cítění, rytmické cítění (rytmus, metrum, tempo, hybnost) a hudební představivost (Sedlák & Váňová, 2013).

3 CHARAKTERISTIKA VÝVOJOVÝCH ZVLÁŠTNOSTÍ S OHLEDEM NA ROZVOJ HUDEBNÍCH SCHOPNOSTÍ A DOVEDNOSTÍ U DĚTÍ OD 3 DO 6 LET VĚKU

Pojem předškolní věk je často chápán jako doba tří let dítěte do začátku školní docházky. Však dovednosti a schopnosti tříletého a pětiletého dítěte jsou velmi rozdílné. Je potřeba přemýšlet v tomto tříletém období o dítěti spíše individuálně, nežli o něm uvažovat z obecného hlediska (Langmeier & Krejčířová, 2006). Okolnosti, které ovlivňují hudební schopnosti tříletého dítěte, jsou motorický vývoj, zručnost, rozdílný rozvoj řeči a kresba.

Motorický vývoj:

Dítě ve třech letech se již naučilo samostatně pohybovat, běhat, chodit ze schodů a do schodů bez držení. Padá jen zřídka, samostatně se pohybuje i po nerovném terénu. Neustále se zdokonaluje ve svém motorickém vývoji, zlepšuje hbitost, přesnost i eleganci pohybů. Ve čtyřech a pěti letech už dokáže hbitě seběhnout schody, přeskočit nižší lavičku, dokáže stát na jedné noze a hodit míčem. Tento motorický vývoj ovlivňuje volbu hudebních her, které volíme při dopoledních činnostech s dětmi. (Langmeier & Krejčířová, 2006). Tříleté dítě zvládne vyjádřit tempo hudby pohybem, ale obtíže mu budou působit hudebně pohybové činnosti zaměřené na koordinaci celého těla.

Zručnost:

Dále dítě cvičí svou zručnost při různých hrách na školní zahradě na písku, nebo např. při stavění kostek nebo při modelování z plastelíny uvádí (Langmeier & Krejčířová, 2006) Tříleté dítě by mělo zvládnout správným způsobem držet bubínek, ale protože nemá tak rozvinutou jemnou motoriku, je pro něj obtížné správný úchop dřívku.

Kresba:

Dále se vyvíjí i kresba dítěte. Ve třech letech je schopno dělat rukama kruhy a různé čáry dokonce i kresbu křížku. Kresbou se urychluje růst rozumového chápání světa dítěte. Ve třech letech kreslí čmáranice, které pak pojmenuje. Ve čtyřech letech už zkouší kreslit postavu člověka (Langmeier & Krejčířová, 2006). Různou úroveň vývoje

kresby, zejména ve smíšených skupinách, by pedagogové MŠ měli zohlednit při výběru hudebně výtvarných činností.

Rozvoj řeči:

Výslovnost jedince v období třetího roku je velmi nedokonalá, hlásky bývají nahrazeny jinými nebo nepřesně vysloveny. Okolo třetího roku se u některých dětí začínají dokonce objevovat první souvětí. Dítě ve třech letech dokáže naslouchat krátkým povídkám, pamatuje si jednoduché říkanky, v této dovednosti se postupně zdokonalují a rozrůstá se jeho slovní zásoba. Dítě velmi rádo mluví, i když je samo sobě většinou jediným posluchačem. Dítě zvládne ve třetím roce nedokonale zazpívat písničku, ale úroveň hudebních i řečových schopností je v tomto věku velmi individuální (Vágnerová, 2000).

3.1 Charakteristika hudebního vývoje od 3 do 6 let věku

Janovská uvádí (Zezula et al., 1987), že první etapa hudebního vývoje nastává přímo v předškolním věku dítěte, vývoj u každého z nich je ale velmi individuální. U nadaných dětí může začít probíhat dříve než u dětí ostatních. Rozvoj hudebních schopností v mateřské škole ovlivňuje schopnost tonálního cítění, hudebních představ a rytmické schopnosti. Zároveň se dítě učí rozvíjet pěvecké dovednosti a návyky. Pro děti je náročné naučit se píseň a při tom zároveň ovládat svůj hlas.

Dítě by se mělo už v raném věku setkávat s hudebními podněty, aby mohlo dále rozvíjet své hudební vnímání. Hudební vývoj dítěte může být při nedostatku hudebních podnětů pozastaven a tím by mohly být omezeny i rané spontánní hudební projevy dítěte. Při zajištění všech hudebně vzdělávacích a výchovných podmínek lze umožnit hudební vývoj každému zdravému jedinci, u kterého byl vývoj z počátku nemožný (Sedlák, 1974).

Dále podle Sedláka (1974, s. 22) je *„Hudební vývoj velmi důležitý i pro další složky osobnosti dítěte, například senzomotorické reakce, při poznávacích a rozumových procesech, osvojením představ, paměti a fantazie a celkovou stabilitu a citovou sféru i její dynamikou a s projevy temperamentu i vůle. Zvláště v počátečních*

fázích je ovlivňován také instinktivními složkami, vztahy mezi kůrou a podkořím, sublimární percepcí a dokonce i humorální chemickou reakcí“.

Správný hudební vývoj je pro dítěte důležitým prvkem pro utváření rovnováhy psychické i fyzické a vytvoření harmonické osobnosti. V tomto období dochází k osifikaci kostí, zvětšuje se celková kapacita plic, hlasivkové svalstvo se začíná vyvíjet a růst. Hlas dítěte ale zůstává stále slabý, obvykle v tónovém rozsahu d1-h1. Rozsah je však u každého dítěte velmi individuální a závisí na dalších okolnostech, např. cvik zpěvu v rodině. Proto je důležitá správná péče o hlas a dodržování hygienických zásad zpěvu. Se vstupem do mateřské školy je dítě odloučeno od primární rodiny a zažívá velmi intenzivní citové naladění (Váňová & Kodejška, 1989). Do hudebních činností se kromě sluchu zapojuje zrak, motorika, hmat, tímto dochází ke zlepšování schopností a dovedností u dítěte, například dochází ke koordinaci svalů a motoriky.

Dle autorů Kodejšky a Váňové (1989) probíhá v mateřské škole hudební výchova při společných činnostech poslechových, pěveckých, instrumentálních a hudebně pohybových. Při hudebních činnostech u dětí dochází k tříbení pozornosti, myšlení a představivosti, zlepšení paměti a zkvalitnění vývoje mluvidel. Také zpěv napomáhá rozvoji slovní zásoby a napomáhá k rozšiřování představ. Při zpěvu dítě zatím vytváří jen prosté melodie velmi jednoduchého tvaru, které probíhají zcela spontánně při provedení hudebních činností. Dítě ve čtyřech letech už je schopno mnohem více logičtěji improvizovat a více přemýšlet v souvislostech. Ani v hudební výchově není výjimkou, že je dítě lépe namotivováno hrou. Proto je potřeba hudební činnosti provádět řízeně pomocí hry. Tento způsob se nazývá principem „Řízené spontánnosti.“

Výzkumy ukázaly (Kodejška & Váňová, 1989), že v Maďarsku za použití komplexní hudební výchovy bylo zjištěno, že rozumová oblast a oblast umělecká se mohou společně vzájemně ovlivňovat. Byl změřen přenos poznatků z umělecké do rozumové oblasti myšlení. Složka hudební výchovy pomáhá při osvojování dovedností, osvojování jazyka, jemné motoriky při instrumentálních činnostech a při zpěvu dochází k rozvoji sluchu a představivosti.

Hudební schopnosti do jisté míry ovlivňují sebehodnocení dítěte, může prožívat úspěch i neúspěch, také může docházet k uspokojování potřeb dítěte při hudebních hrách. Na sebehodnocení dítěte má velký vliv i osobnost učitelky v mateřské škole. Díky hudební výchově rozvíjíme senzomotoriku dítěte při hudebně pohybových činnostech. Na vývoj dítěte kladně působí instrumentální hry, kdy dítě může být členem hudebního tělesa. V neposlední řadě (Váňová & Kodejška, 1989) ukazují autoři na hudební hry, což jsou společné hry, které při vhodné motivaci přinášejí morálně estetické hodnoty pro dítě. Fantazií rozvíjíme hudebně tvořivé myšlení, to vzniká nejen rozvojem sluchových podnětů, ale také zrakovými syntézami a obrazovými podněty, takže je velmi důležité rozvíjet všechny složky komplexně. Předškolní děti mají velmi bujnou fantazii, díky které můžou lépe porozumět realitě. Realita je nezbytná pro rovnováhu dítěte. Díky fantazii a její relaxační složce se dítě vyrovnává s tlakem okolí. J. Piaget nazýval tento způsob asimilací. (Sedlák & Váňová, 2013; Vágnerová, 2000).

3.2 Vývoj poznávacích procesů

Langmeier & Krejčířová (2006, s. 90- 93) uvádí: *„Kolem čtyř let se vývoj inteligence dítěte dostává z úrovně předpojmové symbolické na vyšší úroveň názorového (intuitivního) myšlení.“* Dítě do této doby užívalo předpojmů a ještě neumělo uvažovat o pojmu jako o celku, což ve čtyřech letech už dokáže. Jeho úsudky jsou ale vázány, jen na to, co vidí. Zatím moc dobře dokáže odlišit to, co je skutečné a co vymyšlené. Dle šetření z knihy (Langmeier & Krejčířová, 2006) už víme, že dítě si v tomto věku dokáže lépe představit konkrétní věc než abstraktní.

Hudební projevy dítěte jsou spjaty s psychickými funkcemi. Nejprve se rozvíjí sluchové a hlasové funkce a tento rozvoj má dopad na dětskou řeč a utváření hudebních ukazatelů, které tvoří základ pěveckých činností a ovlivňují hudební vývoj dítěte. Od druhého měsíce začíná dítě vnímat tóny hudby nebo obrací hlavičku za zvukem matky, či jiné osoby. Vývoj hudebních schopností probíhá ovšem u každého dítěte individuálně.

Přibližně kolem prvního roku dítěte byla zaznamenána pozornost na matčině zpěvu. Tímto jsou osvojovány emocionální zvyky dítěte. V raném dětství se začíná

projevovat smysl pro rytmus, hudební koordinace se prohlubuje. Jsou zaznamenány i první pokusy o vokální nápodobu písní. Dle výzkumů nadané děti v mladém věku zvládnou přezpívat melodie intonačně čistě i bez toho, aniž by dokázaly vyslovovat text. Dále se setkáváme se spontánními hudebními projevy, ve kterých se projevuje kreativita tužeb, představ a zkušeností dítěte. Objevuje se zde i mluvozpěv a vede až k tvorbě vlastních melodií. U předškolních dětí se intenzivně rozvíjí (až 2x rychleji do 6 let věku) sluchový orgán a výškově diferenciatní schopnosti. Díky tomuto funkčnímu rozvoji dochází ke zdokonalení v rozlišování sluchu a přiměřené funkci hlasu. Tímto dochází k velkému zlepšení při dětské vokální reprodukci. V tomto věku se utvářejí percepční zkušenosti. Děti již dokážou propojit city s hudbou, dále se utváří větší kapacita paměti. Také se rozvíjí motorika dítěte v souvislosti s hudebním rytmem, tento rytmus rozvíjíme i přes hru na jednoduché dětské hudební nástroje. Už tříleté dítě na rozdíl od batolete začíná ovládat svou řeč společně s vnitřním vyjádřením. Nejprve instrukci dokola opakuje nahlas a přitom věc provádí. Řeč tříletého je zatím ještě nedokonalá, ale již mnohem vyvinutější než u dítěte ve dvou letech, kde byly používány spíše tříslavné věty. Ve třech letech dítě používá i podřadná souvětí. Rozvíjí se i slovní zásoba, zná nějaké říkanky a vydrží poslouchat kratší povídky. Výslovnost je patlavá, je možná záměna hlásek, což je tomuto věku přiměřené. Pokud patlavost nevymizí sama, dítě by mělo docházet na logopedii. Vývoj řeči dítěti umožní získávání poznatků o sobě i okolí. Dítě již začíná postupně využívat řeč k regulaci svého chování. Kolem čtyř let dítě dokáže emocionálně prožívat hudební výšky melodie, vytváří si skrze hudbu pocity sounáležitosti. Předškolní věk je rozhodující období dalšího hudebního vývoje dítěte. Okolo pátého roku již používá svůj „vnitřní“ hlas a úkony potřebné k vykonání bez opakování (Mazurek & Stiborová, 1986; Langmeier & Krejčířová, 2008).

4 SOUČASNÉ POJETÍ HUDEBNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ S OHLEDEM NA RVP PV

RVP PV je uspořádán do pěti oblastí, biologické, interpersonální, psychologické, sociálně-kulturní a environmentální. Hudební činnosti prolínají všemi pěti oblastmi. Hudební výchova jako taková v RVP PV nemá samostatnou složku. (MŠMT, 2018).

4.1 Dítě a jeho tělo

Tato oblast je zaměřena na podporu růstu dítěte, jeho neurosvalový vývoj a tělesnou odolnost a zdatnost. Podporuje manipulační a sebeobslužné dovednosti. Hudební činnosti napomáhají rozvoji uvědomění si vlastního těla a správnému dýchání, podporují rozvoj hrubé a jemné motoriky, orientaci v prostoru, učí se zacházet s hudebním i nehudebním náčiním a rozvíjí rytmické cítění. Spojení hudby a pohybu je pro děti přirozené (MŠMT, 2018).

4.2 Dítě a jeho psychika

Tato oblast je velmi obsáhlá, protože v ní jde o podporu a rozvoj poznávacích procesů a funkcí, intelektu, jazyka citů vůle, sebepojetí, sebevyjádření, poznávání a učení. Proto je rozdělena v elektronickém dokumentu (MŠMT, 2018), do tří částí:

a) Jazyk a řeč:

Pomocí hudebních činností lze rozvíjet řečové, jazykové schopnosti a dovednosti, slovní zásoba, správné tvoření hlásek lze i. Dítě se učí správně vyslovovat hlásky, rozlišovat hlásky a slabiky, učí se nová slova, učí se porozumět slyšenému, ovládat dech, tempo a intonaci řeči. Hudba velmi napomáhá v rozvoji řeči. Písnička děti nenásilně motivuje k tomu, aby se naučily správně vyslovovat.

b) Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace:

Jde především o rozvoj a vědomé využívání všech smyslů, záměrnou pozornost a soustředěnost, paměť, představivost a kreativitu. Dále jde o činnosti podporující učení, úmyslné zapamatování a vybavování si, hry podporující představivost a fantazii, osvojování poznatků a řešení problémů či situací. To vše lze rozvíjet při různých hudebních činnostech.

c) Sebepojetí, city, vůle

Dítě poznává sebe samo a tím, získává sebevědomí. To mu pomáhá k osobní spokojenosti. Učí se ovládat své emoce a vyjadřuje prožitky, dojmy a pocity. Jak jsme již výše uvedli, u dítěte rozvíjíme všechny hudební činnosti dle konkrétních vzdělávacích cílů a výstupů RVP PV. Je velmi nezbytné dítěti předat skrze hudební činnosti v MŠ empatii, city, podporu estetiky a kreativity. Hudební činnosti učí dítě vytrvalost, sebeovládání a soustředění (MŠMT, 2018).

4.3 Dítě a ten druhý

V této oblasti je kladen důraz na podporu utváření vztahů dítěte k druhému dítěti nebo k dospělému a jejich vzájemnému respektu a na prosociální chování dítěte. Prostřednictvím hudebních činností se děti učí komunikovat a spolupracovat s ostatními (například při hře na Orff. nástroje), a proto je velmi vhodné zařazovat hudební činnosti při různých interakcích, ať už nové nebo známé skupiny dětí. Zařazování hudebních činností přispívá k příjemné atmosféře a k rozvoji pozitivních vztahů ve třídě. Děti se skrze hudbu učí spolupráci a respektu. Při instrumentálních činnostech s Orffovými nástroji spolu děti komunikují a zaměřují se na celkové vyznění hudby, nejen na svůj nástroj. Dětem dáváme přiměřené úkoly, které musí plnit společně a tím je vedeme ke spolupráci, zařazujeme texty dětských písniček. Zároveň se učí spolehnout se jeden na druhého, např. při zpěvu. Silnější zpěvák vede slabšího a pomáhá mu. Návčik hudebního vystoupení vede děti k zodpovědnosti (MŠMT, 2018).

4.4 Dítě a společnost

Pedagog se snaží dítě uvést do společnosti ostatních lidí a přiblížit pravidla v kolektivu. Pomáhá dítěti při osvojení materiálních a duchovních hodnot, zprostředkovává dětem kulturu a umění, napomáhá k interiorizaci dovedností, postojů a návyků, umožní mu aktivní spoluúčast na klimatu v prostředí třídy a rozvoj společenského i estetického vkusu.

4.5 Dítě a svět

Učitel se snaží předat dítěti environmentální povědomí o světě a místě, kde dítě žije, a o udržovaných zvycích a tradicích. Zvyky a tradice se velmi dobře udržují a dětem osvětlují pomocí hudebních projektů. Učí děti, jaký vliv má člověk na životní prostředí, a tvoří základní stavební kameny pro odpovědný postoj dítěte k environmentálnímu prostředí. V této oblasti pedagog učí dítě flexibilitě v daných podmínkách a vede ho k sounáležitosti se světem, přírodou, lidmi a planetou Zemí (MŠMT, 2018).

5 POHÁDKA NEBO PŘÍBĚH, JAKO EFEKTIVNĚ-MOTIVAČNÍ ČINITEL PŘI VOLBĚ HUDEBNÍ ČINNOSTI

Když se dítě narodí, začíná se socializovat a objevovat nové věci. Nejlépe se učí z vlastní zkušenosti, ta ale přichází až v pozdějším věku. Dítě se však může poučit ze zkušenosti druhého dítěte přes sdílení příběhů nebo pohádek. Dítě myslí a vnímá synkreticky, to znamená, že přemýšlí o věcech globálně a není schopno myslet do hloubky. Práce s příběhem či pohádkou vytváří podmínky i pro činnosti, které jsou méně zatěžující, soustředěné a uvolněné (poznávací, pohybové, umělecké pracovní i sociální). Nové pojetí předškolního vzdělávání umožňuje utvářet integrované vzdělávací celky a pro jejich motivaci je vhodné použít pohádku, či příběh. Díky příběhům učitelka dětem neautoritativně předává poznatky, zkušenosti a vědomosti bez použití sankcí, pouček a zákazů kdykoli během dne. Učitelka může vytvářet příběhy na základě svých reálných zážitků, příběhů z jejího dětství nebo zážitků a momentálních situací jiné osoby, např. rodičů. Využít lze i básničky, říkadla, pohádky, povídky, bajky z dětské literatury, představení atd. (Svobodová et al., 2010).

Příběhem můžeme něco dětem předávat či sdělovat. Je také důležité, jaké máme cíle a záměry a jaké zkušenosti dětem díky příběhu chceme zprostředkovat. Pedagog se snaží své pedagogické záměry konkretizovat s cíli z RVP PV. Při práci s příběhem je možné využít různé metody. Jedna z metod předávání pohádek nebo příběhů dětem je narace (sdělování). Dítěti můžeme skrze naraci nabídnout poznatky a zkušenosti v přirozených souvislostech, které mají přesah do jejich životů (reálné a literární příběhy). Další metodou je storytelling (vyprávění příběhů). Při vyprávění příběhu se nastolí nějaký reálný problém, do kterého se postava dostane a následně jej řeší. Postava v příběhu se díky zkušenosti mění. Můžeme využít reálnou situaci, či problém, který se odehrává ve skupině dětí (Svobodová et al., 2010).

II. Praktická část

1 CÍL

V této práci se budu opírat o vědomosti a zkušenosti, které jsem získala během studia na střední pedagogické škole, na PFJČU a na pedagogických praxích během svých studií. Odrazí se zde i zkušenosti, které jsem získala od učitelek, jež vedly mé praxe, zejména pak od paní učitelky Mgr. Anny Suchanové. Praktická část práce je věnovaná vytvoření metodického plánu na základě teoretické části práce. Zde jsem se snažila vytvořit čtyři tematické celky, kdy každý jeden je motivovaný jiným příběhem či pohádkou. V každém celku jsou zastoupeny všechny hudební činnosti, které jsem podrobně rozepsala v teoretické části své bakalářské práce (str. 9–19). Každý celek má jasně danou strukturu pro větší přehlednost, reflexi dětí a sebereflexi. Cílem této práce je poukázat na význam a možnosti propojování hudebních činností dětí předškolního věku s využitím pohádky či příběhu ve smyslu efektivního předškolního vzdělávání. Vypracování metodické příručky hudební výchovy, která, jak doufám, pomůže nejen mě jako začínající učitelce, ale i dalším začínajícím učitelkám v práci s dětmi při hudební výchově. Dalším mým cílem je směřovat činnosti tak, aby hudební výchova v dětech vzbuzovala pozitivní pocity, radost ze společné činnosti, které povedou děti k intenzivnímu hudebnímu prožitku, aby se i v budoucnu snažily najít si svou cestu k hudbě.

2 MÍSTO A ČASOVÉ VYMEZENÍ REALIZACE

Metodické plány byly realizovány v mateřské škole Nerudova v Českých Budějovicích v době od října 2019 do začátku března 2020. Praxe byla realizována ve třídě Krtečci. Třídní učitelkou a zároveň skvělou školitelkou mi byla Mgr. Anna Suchanová. V době praxe bylo ve třídě zapsáno 28 dětí, jedná se o třídu předškolních dětí. V MŠ Nerudova jsou cíle vzdělávacího obsahu nastaveny tak, aby se dětem dostávalo kvalitních podnětů. Děti mají prostor pro samostatnost, důraz je kladen na prožitkové učení a prosociální činnosti. Vzdělávání probíhá v předem připraveném prostředí a hračky jsou převážně s přírodních materiálů. Dále se zde objevují prvky Waldorfské pedagogiky, např. princip rytmu a řádu a také různé druhy rituálů, oslav, ročních svátků (např. svatý Martin), narozenin, slavností a sebeobslužných rituálů.

3 METODOLOGIE

Při realizaci hudebně vzdělávacích bloků jsem využila těchto metod: zúčastněné pozorování, rozhovor, nepřímé pozorování (videozáznam). Švaříček & Šedová (2014) popisují tyto metody takto:

a) Zúčastněné pozorování – Základní typ pozorování, kdy učitelka dlouhodobě, reflexně sleduje probíhající aktivity, cílem je reprezentace sociálního života a proces. Badatel pokládá žákům kritické otázky, které se vztahují k proběhlé situaci. Výsledek této metody je v plánu reflektován jako vyhodnocení pozorování a rozhovorů.

b) Skupinový rozhovor – Metoda, ve které se provádí strukturovaný rozhovor s více než třemi osobami najednou. Dodržuje se model otázka – odpověď. Sběr dat je možné získat metodou zvanou Ohnisková skupina. Touto výzkumnou metodou získáváme data za využití skupinových interakcí, které spontánně vzniknou při debatách a rozhovorech na určené téma.

c) Nepřímé pozorování – Badatel se neocitá přímo ve zkoumaném terénu, ale sleduje např. záznam z proběhlé činnosti, např. videonahrávku, která byla pořízena za účelem výzkumu.

4 NABÍZENÉ ČINNOSTI

4.1 Svatý Martin

Pěvecké činnosti:

Cíl: Rozvoj jazykových a řečových schopností a dovedností, pozorně poslouchat a sledovat se zájmem uměleckou produkci, vyjadřovat se zpěvem, seznámení s tradicemi nebo jinými svátky. Rozvoj hudebního cítění, rytmu a intonace. Příprava na realizaci společné slavnosti o svatém Martinovi.

Pomůcky: přilbice, meč, plášť, loutky.

Organizace: V kruhu, v herně.

Motivace básničkou:

„Čáry máry tam a zpátky, koukneme se do pohádky.

Koukneme se dozadu, nahoru a dolu.

Doleva a doprava, hlavně že jsme spolu.

Čáry máry tam a zpět a v pohádce budem teď.“

(Švejdrová & Svobodová, 2011, s. 113-114)

Jen co učitelka básničku dořekne, odchází za dveře. Děti ji drží pěsti, aby se kouzlo na přivolání svatého Martina povedlo. Učitelka vstupuje do role svatého Martina (převleče se do kostýmu), vezme si přilbici, plášť, meč i loutku žebráka. Pokud děti příběh už znají, může žebráka hrát nějaké dítě.

„Ahoj děti, já jsem Svatý Martin, přijel jsem za Vámi do školky, abych Vám sdělil příběh, který se udál před mnoha lety... Všechno to začalo, když jsem byl velmi malý. Můj otec byl válečník a miloval boj chtěl, abych byl také udatným válečníkem, proto mi dal jméno Martin. Jak jsem rostl, zjistil jsem, že bojování a válčení mě šťastným neudělají. Chtěl jsem pomáhat lidem a mít je za své bratry. Jenže doba byla těžká, tak jsem musel do bitvy. Bitvy a neustávající války byly kruté a nelítostné, toužil jsem po tom žít ve smíru a samotě. Když jsme jednou večer s mou skupinou bojovníků přijížděli k městu Amiensu, spatřil jsem promrzlého a polonahého žebráka, nikdo jiný z mé skupiny si ho

nevšiml. Nemám bratře, co ti dát, nemám peněz, jídla ani pití. Vidím však, že jsi promrzlý až na kost. Na! Tu máš polovinu z mého teplého pláště...“ „V noci se mi zdál sen, zjevil se mi žebrák a anděl, který mi poděkoval za plášť. A jak to děti se mnou dopadlo?“ Od té doby jsem dal válkám a bojům sbohem, stal jsem se biskupem a mohl žít v míru a pokoře.“

(Autorský text)

Otázky do komunitního kruhu:

1. „Jaký ten Martin byl děti?“
2. Bylo zvykem pomáhat si v době, kdy žil Martin?“
3. „Jak se zachoval a proč?“
4. „Už jste někdy někomu pomohly jako to udělal Martin, komu?“

My se dnes o svatém Martinovi naučíme písničku:

Průpravná cvičení:

- a) **Dechové** – Koník frká, mění výdechy, nahoru krátké nádechy, dolu výdech, obráceně. Dýchá do břicha, odfoukne si.
- b) **Sluchové, intonační** – „Martin jede na koni, podkůvkami zazvoní“-Správnou melodii uč. podporuje hraním na klavír C-G, od tóniny C postupujeme vždy o půltón výš až do G. Na klaviatuře dále postupujeme sestupně (děti mávají šátkem nahoru a dolů podle tóniny, následně melodii zpívají „brumendo“ společně s nástrojem.“
- c) **Artikulační** – Koník je pomalý, popoháníme ho. Mlask-pusinka, koník si odfrknul rty, zkousnout spodní zuby do horního rtu, koník je udýchaný, zpomalíme. Přiložíme jazyk na horní patro a pak rychle pustíme-podkovičky zvoní).
- d) **Vlastní nácvik písně** – (notový zápis viz příloha č. 1a)

„Martin jede na koni, podkůvky mu zazvoní.

Hop, hej na koni, podkůvky mu zazvoní.

Náhle vidí chudáka, jak se choulí, naříká.

Hop, hej, chudáka, jak se choulí, naříká.

Martin dobré srdce má, žebrákovi svůj plášť dá.

Hop, hej, srdce má, žebrákovi svůj plášť dá.

Martin lidi miloval, mnoho dobra vykonal.

Hop hej, miloval, mnoho dobra vykonal.“

(Neznámý autor, zdroj č.33)

Děti stojí v kruhu kolem učitelky, učitelka zpívá a pomocí narativní pantomimy předvádí text písně. Děti předvádějí a zpívají společně s učitelkou.

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem líbilo na činnosti:

„Mě se líbilo, že měl Martin dlouhý plášť“. „Jak měl Martin meč“. „Mě se líbila Martinova přilbice“. „Líbilo se mi, že jezdil na koni“.

- Co nového se dozvěděly:

„Dozvěděl jsem se, že jezdil na koni, kůň měl bílou barvu“. „Že pomohl žebrákovi“.

- Co by si chtěly ještě jednou zahrát, vyzkoušet:

„Já bych si chtěl zazpívat písničku o Martinovi“.

Sebereflexe:

Z reakce dětí usuzuji, že legenda byla předána poutavě, kostým svatého Martina byl pro děti nedílnou součástí motivace. Děti vnímaly Svatého Martina jako superhrdinu, někoho kým chtějí být, aby také mohly pomáhat. Povedlo se mi děti úspěšně namotivovat k písni, píseň jsem oživila hraním na kytaru, díky přímému kontaktu děti zůstaly po celou dobu činnosti motivované. Příště se při interpretaci příběhu zaměřím na stručnější sdělení příběhu dětem.

Poslechové činnosti:

„Svatý Martin jede na koni...“

(Inspirováno YouTube zdroj č. 28)

(Notový záznam viz příloha č. 1b, 1c)

Cíl: Propojení pohybu s hudbou, zařazení netradičních pomůcek při poslechových činnostech. Interiorizace příběhu o Svatém Martinovi, vytváření prosociálních vztahů ve třídě, rozvoj respektu, tolerance k druhému člověku. Osvojení poznatků, které předcházejí čtení a psaní.

Pomůcky: židličky, hudební podklad.

Organizace: Učitelka pomůže dětem rozmístit židličky v prostoru herny tak, aby všechny děti seděly čelem k učitelce a zároveň, aby opěrátko židle směřovalo dopředu na hrudník. Stejně tak sedí učitelka na židli před dětmi.

Motivace: „Kdo z vás děti už někdy jel na koni?“ Tak pojďte, jdeme si to zkusit všichni, já (Martin) vás to naučím.“

Učitelka pustí píseň, slovně komentuje a sama předvádí na židli:

- a) Martin jede na svém bílém koni (děti se pohybují jako by jely na koni).
- b) Cestou se rozhlíží a odhazuje otěže (otáčejí hlavou).
- c) Fouká studený vítr (dělají rukama mlýn ve vzduchu).
- d) Kolem cesty pobíhá promrzlý žebrák (děti oběhnou židličku dokola).
- e) Sv. Martin vidí žebráka a popohání svého koně (děti rukama bouchají do opěrátko od židle).
- f) Martin tasí meč a rozpúli svůj plášť (jednou rukou vezmou meč a rozpúli plášť).
- g) Zachrání žebráka od umrznutí a ujíždí krajinou na koni dál (pokračují dál v jízdě na koni).

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem líbilo na činnosti:

„Líbilo se mi, jak jsme jezdili na koni, jako ten Martin.“ „Líbilo se mi, jak Martin rozseknul plášť mečem.“ „Mě se líbilo, když Martin plášť dal žebrákovi“.

- Co nového se naučily:
„Naučily jsme se jezdit na koni jako Martin.“
- Co děti na činnosti nejvíce bavilo:
„Že jsem mohl rozseknout plášť mečem.“

Sebereflexe:

Povedlo se mi zapamatovat a správně předvést dětem poslechovou činnost s židličkami. Správné provedení pohybů do hudby bylo klíčové a vedlo k vnitřní motivaci, děti se mohly cítit jako hrdinové a prožít si ctnosti, které se od patrona Martina naučily. Velmi náročná pro mě byla organizace při přesunu dětí s židlemi do prostoru herny, se kterou mi pomohla třídní učitelka, u které jsem dělala pedagogickou praxi.

Instrumentální činnosti:

Cíl: Využít dříve získané vědomosti a dovednosti a aplikovat v dalších činnostech navazujících. Vytvoření pozitivních vztahů ke kultuře a umění, pozitivnímu vztahu k instrumentální souhře. Rozvoj estetického vkusu, vnímat druhé lidi okolo sebe a snaha o spolupráci. Využití různých netypických materiálů při souhře.

Pomůcky: Dřívka, drhlo (plastová vroubkovaná trubice), triangel, hudební podklad

Organizace: Děti sedí v půlkruhu, aby na učitelku dobře viděly, učitelka stojí před dětmi.

Motivace: Písni Martin jede na koni (zopakování)

„Martin jede na koni, podkůvky mu zazvoní.

Hop, hej na koni, podkůvky mu zazvoní.

Náhle vidí chudáka, jak se choulí, naříká.

Hop, hej, chudáka, jak se choulí, naříká.

Martin dobré srdce má, žebrákovi svůj plášť dá.

Hop, hej, srdce má, žebrákovi svůj plášť dá.

Martin lidi miloval, mnoho dobra vykonal.

Hop hej, miloval, mnoho dobra vykonal.“

(Neznámý autor, zdroj č. 33)

Souhra:

Učitelka si rozdělí prostor na 3 části → Děti na 3 skupiny

1. Skupina hraje na..... Dřívka, na všechny čtyři doby
2. Skupina hraje na..... Drhlo, na první a třetí dobu
3. Skupina hraje na..... Triangl, na první a třetí dobu v mezihře
 - a) Učitelka diriguje: „Na koho ukážu, bude hrát. Až ukážu dost, musí být úplně ticho (obě ruce překřížím)“.
 - b) Vyvození pravidla, kdy dítě hraje a kdy nehraje (učitelka ukáže na skupinu dětí – tím naznačí, že mohou hrát, rytmus naznačuje rukou x konec hry naznačí celou dlaní). Děti si vyzkouší hru na nástroje bez hudby po skupinách.
 - c) Souhra s dětmi – děti se ve skupinách postupně vystřídají tak, aby si každé dítě vyzkoušelo všechny nástroje a rytmy.

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem líbilo na činnosti:

„Mě se líbilo, že jsem mohl hrát na triangl a také se mi líbilo, že jsme si mohli nástroje vyměnit“. „Líbila se mi hudba“.

- Jaký nástroj děti nejvíce bavil:

„Nejvíce mě bavilo hrát na rouru (NHN- plastové drhlo)“. „Nejvíce mě bavilo hrát na triangl“.

- Co nového se naučily:

„Naučila jsem se hrát na drhlo (NHN- plastové drhlo)“.

- Jaký nástroj by si děti chtěly znova vyzkoušet:

„Já bych si chtěl zahrát na rouru (NHN- plastové drhlo)“.

Sebereflexe:

Podářilo se mi namotivovat děti písní, kterou si již pamatovaly z předchozí činnosti. Zvládla jsem zároveň zpívat a dirigovat děti při instrumentální souhře. Při vyměňování nástrojů jsem dbala na to, aby si každé dítě vyzkoušelo všechny nástroje. Co se mi dále povedlo byla organizace výměny nástrojů. Děti seděly v půlkruhu, při výměně jsme si všichni stoupli, chytili se za ruce a točili jsme se po kruhu, na tlesknutí si každý musel sednout k nástroji, u kterého se nacházel. Tuto výměnu nástrojů hodnotím velmi kladně.

Hudebně pohybové činnosti:

Cíl: uvědomění si vlastního těla, rozvoj pohybových dovedností, schopnost spolupracovat s ostatními dětmi, uvolnění, relaxace při hudebních činnostech, vyjádření získaných dojmů, prožitků a pocitů z tematického celku Sv. Martin. Rozvoj schopnosti záměrného řízení svého chování a ovlivnění vlastní situace, Rozvoj prosociálního citění, rozvoj přizpůsobení prostoru a podmínkám při volném pohybu.

Pomůcky: Stuha, klavír (kytara).

Organizace: V herně

Motivace: „Děti, slyšíte ty podkovičky? To k nám asi přijíždí Martin na koni.“

Najděte si každý jednoho kamaráda, ať jste dohromady dva, a zvedněte spojené ruce nahoru. Až bude v celé třídě tichoučko a všechny ruce nahoře, já budu vědět, že už jsme připraveni. Jeden bude hrát koníka a druhý Martina, pak se vyměníte.

Martinové a koníci, na této úzké cestě je nás tu hodně, pečlivě a pozorně sledujte kamaráda vedle vás, až pojedete do rytmu, nesmí to nikoho bolet.

Realizace: Každé z dětí dostane stuhu – opratě a jako na koni se projedou po prostoru herny, doprovází píseň Martin jede. Jde o hudebně pohybové vyjádření.

Píseň: Martin jede, Martin jede (nápěv: Pec nám spadla)

(notový zápis viz příloha č. 1d)

***„Martin jede, Martin jede, má bílého koníka.
Koník cválá, Martin mává a k nám rychle pospíchá.***

Podkovičky pěkně zvoní, na cestu se vydáme.

Po nebi se vločky honí a my zimu vítáme.“

(Neznámý autor, zdroj č.34)

Děti, znáte ještě nějakou písničku o koních? Př. Já mám koně, vraný koně.

Děti si mohou písničku zaspívat a zároveň pohybově ztvárnit. Další možností hudebně pohybové činnosti může být pohybová improvizace:

Učitelka zahraje na klavír melodii veselou, rychlou, pomalou, smutnou.

Děti napodobují veselého, rychlého, unaveného, smutného, krásného jednorožce nebo koníka.

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem líbilo na činnosti:

„Líbilo se mi, jak jsme si hrály na koně.“

- Co děti na činnosti nejvíce bavilo:

„Jak jsem si hrál na koníka a pak na Martina.“ „Mě bavilo, jak jsme zpívali písničku: Já mám koně, vraný koně.“

- Bavilo tě být více koněm, nebo Martinem:

„Mě bavilo více být koněm.“ „Mě bavilo být Martinem.“

- Na jakého koníka by si děti chtěly zahrát znova:

„Já bych si chtěl zahrát na rychlého koně.“ „Chtěl bych si zahrát na veselého koníka.“

Sebereflexe:

Při této činnosti pro mě bylo obtížné, aby se děti na malém prostoru herny nezranily. Děti ve třídě mají funkční pravidla, která dodržují, tím pádem stačilo pravidla předem připomenout a děti krásně reagovaly po celou činnost, která je velmi zaujala. Činnost se mi podařilo uvést motivací tak, že děti se přímo vžily do role koníka a Martina. Nejvíce jsem je dokázala zaujmout při změnách nálad, vždy čekaly na moji reakci a radost ze hry se mnou sdílely.

4.2 Andělské pohlázení

Pěvecké činnosti:

Cíl: Rozvoj hudebního cítění, rytmu a intonace, dále procvičení dechových, sluchových a artikulačních činností. Pozorně poslouchat a sledovat se zájmem uměleckou produkci, vyjadřovat se zpěvem. Rozvoj vnímání hudby, jemné motoriky. Vytváření zdravých životních návyků, rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností (vnímání, naslouchání, porozumění). Vytvořit příjemné klima a uvést děti do tématu „Andělé.“

Pomůcky: Pohádky, rolničky, kastaněty (žabky).

Organizace: V herně na polštářcích – kruh.

Motivace básničkou: „Milé děti, přečtu vám jeden příběh. Prosím dojděte si pro polštářky, nejdříve naše andělské slečny, andělští pánové chvíli počkají a až bude mít každá holčička polštářek, dojdou si pro polštář pánové. Až bude tichounko, zapálíme si ke čtení svíčku, abychom to tu měli krásné.“

„Melu, melu pohádku, popředu i po zpátku.

Elce, pelce do pekelce, začnu třeba o Popelce.

Povím sotva půlku, vzpomenu si na karkulku.

Na chaloupku z perníků, potom na pár vodníků.

S jelenem jdu na procházku a potkáme Zlatovlásku.

*Pak Smolíčka Pacholíčka, to už se mi klíží víčka,
než si najdu Budulínka, všechno kolem tiše spinká.“*

(Neznámý autor, zdroj č. 31)

Pohádka: Kontrolní let na zem: (Příběh viz příloha č. 2a)

Učitelka vypráví příběh, důležitý je oční kontakt, který zvyšuje větší pozornost dětí.

Doplňující otázky k většímu utužení a prohloubení tématu:

Učitelka rozdá dětem 2 hudební nástroje- rolničky a kastaněty (žabky)

„Teď budu říkat pravdu a lež.“

Když to bude pravda, tak můžeš zacinkat na rolničky Když to bude lež, zacvakej na kastaněty.

- a) Andílek v pohádce se jmenoval Julianna. (Pravda)
- b) Julianna bydlela v obláčku 23. (Pravda)
- c) Julianna minulý rok zachránila holčičce Aničce dáreček. (Lež)
- d) Juliana minulý rok zachránila dopis chlapci Markovi, který si přál vláček na kolejích. (Pravda)
- e) Tento rok zachránila Kateřinu z Kamenné ulice. (Pravda)
- f) U Kateřiny doma nebyly pod stromečkem žádné balíčky. (Lež)
- g) U Kateřiny doma pod stromečkem chyběl jen Kateřiny balíček. (Pravda)

Pokud by učitelka chtěla spojit téma andělé s Vánoci, může během týdne zařadit: Příběh o tom, jak vypadá Ježíšek – (viz příloha č.2b)

„Andělíčci moji, pojďte za mnou do kruhu. Sedneme si tak, abychom měli volné břicho a schováme lýtka pod sebe. Každému z Vás dám kousek z oblohy, zavřete oči a nastavte ruce před sebe, až zazní andělská hudba, můžete oči otevřít.“

Průpravná cvičení:

- a) **Dechové cvičení** – Foukáme jemně do oblohy (vata). Potom silněji a nakonec vánice odfoukne oblohu.“ „Kombinujeme výdechy a krátké výdechy.“
- b) **Sluchové, intonační**– Andělíčku můj, ty mě opatruj (stupnice od C do G pokaždé učitelka hraje o tón výš). Andílek létá mezi zemí a nebem, když je blíž k zemi, zpíváme hluboké tóny, když je blíže k nebi zpíváme vysokým hlasem. Pokud létá mezi zemí a nebem, intonujeme někde uprostřed, zpíváme normálním hlasem.
- c) **Artikulační cvičení** – Zašeptáme (andělíčku, můj strážníčku, opatruj mi mou dušičku). Pusinka- (Pošleme andělskou pusou mamce, tatkov). Andělé se líčí- (Děti jezdí jazykem dokola se se zavřenou pusou a ukazují na jazyk prstem). Brumendo (pobrukuje do rytmu písně Píšu ti andílku, kterou hraji na klavír).
- d) **Vlastní nácvik písně:** „Píšu ti andílku“- (notový záznam viz příloha č. 2c)
 1. „Píšu ti andílku, prstem na peřinku, psaníčko do nebe, chraň tátu, maminku.

Ref. V každém z nás kousíček anděla je, ať nikdy žádné zlo nevyhraje.

2. *Dobrému člověku hodně lásky dávej, koho mám nejradši, chránit nepřestávej.*

Ref. V každém z nás kousíček anděla je, ať nikdy žádné zlo nevyhraje.

3. *Zpíváme ve školce, Vánoce za chvíli, jen ať jsou veselé, buď s námi andílku.*

Ref. V každém z nás kousíček anděla je, ať nikdy žádné zlo nevyhraje. “

(Marie Kružíková, zdroj č. 30)

Učitelka má ke každé sloce připravený obrázek- andílek s peřinkou, andílek se srdíčkem, andílek ve školce.

1. Učitelka zpívá sloku a ukazuje dětem obrázek, refrén zpívají všichni společně.
2. Učitelka ukazuje dětem obrázky a společně zpívají celou píseň.

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem líbilo na činnosti:

„Mě se líbilo, jak jsem hrála na rolničky“. „Mě se líbilo, když jsme zpívali o andílkovi.“

- Co nového se naučily:

„Naučily jsem se písničku o andílkovi.“

- Co děti na činnosti nejvíce bavilo a proč:

„Nejvíce mě bavila písnička, protože byla krásná“. „Mě bavilo, jak jsme zpívali podle obrázku“.

Sebereflexe:

Podařilo se mi namotivovat děti na nácvik písně a celé téma andělů. Při uvedení do tématu jsem navodila klidnou a příjemnou atmosféru. Při průpravných cvičení jsem zapomněla na čas a činnost se protáhla, proto děti nebyly již tolik motivované. Pomohla mi změna činnosti na samotný zpěv. Činnost hodnotím jako jednu z nejnáročnějších, díky tomu, že děti setrvávají na jednom místě delší dobu. Tím klesá pozornost a soustředění. V tuto chvíli mi pomohla improvizace a změna polohy dětí. Poté jsme pokračovali v nácviku písně, který jsem doprovázela na hudební nástroj. Při

nácviku panovala příjemná atmosféra pro mě i pro děti. Pokládám za důležité děti podporovat ve všem co dělají, prosociální atmosféru jsem se snažila podpořit ve třídě tím, že si děti navzájem po hudební zatleskaly. Myslím, že se mi podařilo touto činností uvést děti do tématu andělé.

Poslechové činnosti:

Cíl: Rozvoj estetického vnímání hudby, kooperace s ostatními dětmi. Rozvoj dovedností a schopností propojit poslech s pohybem a reakcí na signál. Rozvoj jemné a hrubé motoriky, schopnost tvořit základní aktivní postoje ke světu, kultuře a umění a rozvoj těchto dovedností.

Pomůcky: Andělské nebe, hudba.

Organizace: Děti v herně stojí naproti sobě ve dvojici a oba drží za jeden konec „Andělské nebe.“

Motivace: „Kdepak bydlí andělé? Víte co děti, dnes si k nim na oblohu uděláme výlet.“

(Inspirováno YouTube viz zdroj č. 27)

(Notový záznam viz příloha č. 2d)

Výlet k andělům na oblohu

- Učitelka rozdělí děti na polovinu - sudý počet, aby vznikly dvojice (rozdělení dětí je nutné vzhledem k náročnosti na prostor).
- Jedna polovina dětí dostane andělské nebe (pruh bílé látky, zakončený dřevěnou tyčí na obou koncích, za kterou ji děti drží).
- Druhá polovina dětí společně tvoří anděla, patrona třídy Krtečků, kterého si pak vyvěsí na dveře od třídy. První polovina dětí pracuje s pruhy látky, učitelka komentuje činnost:

Natřásáme mraky:

Natřepáváme obláčky (vyhození nastejno s kamarádem).

„Teď se budeme střídat“

(Učitelka pohladí jednoho z dvojice, aby děti věděly, kterou dvojici myslí, když jmenuje postupně dvojice „Např. první dvojice, druhá dvojice...“)

Obláčky budou natřepávat nejprve první, třetí a pátá dvojice. Druhá a čtvrtá dvojice zatím počká a pak se vystřídají.

Natřásáme oblaka.

Jeden z dvojice andělů položí mrak na zem a druhý je zdvihne do výšky.

Děti vyhazují mraky postupně po jednom nahoru,

nejprve začíná andělská dvojice č.1

Na konci se ztlumí hudba.

Obě skupiny dětí se vystřídají.

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem líbilo na činnosti:

„Mě se líbilo andělské nebe a hudba. Líbilo se mi, jak jsme zdobili andílka “. „Mě se nejvíce líbilo nebe “.

- Co nového se naučily:

„Naučila jsme se stříhat hvězdičky na andílka “. „Naučil jsem se si hrát na andělské nebe“.

- Co děti na činnosti nejvíce bavilo?

„Bavilo mě zdobit andílka“. „Mě bavilo zdobit anděla třpytkami. “ „Bavilo mě, jak jsme si hráli na andělské nebe“.

Sebereflexe:

Podařilo se mi zorganizovat činnost tak, aby nevznikaly prostoje a děti si udržely pozornost a zájem o činnost. Byla jsem překvapená, že děti nebyly z látek (nebe) tak nadšené při činnosti. Myslím si, že to bylo tím, že činnost byla opravdu náročná, jak na soustředění, tak na reakce a manipulaci s látkou. Děti s pomůckou pracovaly poprvé, a já jsem moc ráda, že jsem mohla vidět, jak reagují na něco nového, s čím se zatím do té doby nesetkaly. Činnost probíhala klidně, nejdříve bez hudby. Děti vnímaly moje pokyny. I přes náročnost hodnotím činnost velmi přínosně.

Instrumentální činnosti:

Cíl: Uvědomění si vlastního těla. Rozvoj zdokonalování jemné motoriky, koordinace ruky a oka apod. Rozvoj užívání všech smyslů a kultivovaného projevu. Rozvoj zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení, rozvoj paměti a pozornosti. Rozvoj tvořivosti, sebevyjádření. Respektování pravidel hry, rozvoj sebeovládání. Kultivace hudebního vyjádření.

Pomůcky: Rolničky, dřívka, triangel, buben (nebo NHN- židle).

Organizace: Na koberci, v herně. Děti sedí v půlkruhu a učitelka stojí před nimi

Motivace: „Mám tu pro vás překvapení, pojdte, půjdeme si společně zahrát na takový andělský koncert.“

**„Na obláčku anděl stál
z písniček se radoval.“**

(Autorský text)

Souhra: (Notový záznam viz příloha č. 2e) (Inspirace YouTube zdroj č. 38)

Učitelka si rozdělí prostor na dvě části → Děti na 4 skupiny.

Při této písni učitelka neučí děti, kdy která skupina hraje, naučí je jen rytmus a pak po zapnutí CD ukáže na skupinku dětí a ta ví, že má začít hrát. Učitelka tím podporuje rytmus hudebního nástroje, který právě hraje. Při refrénu hrají všechny skupinky dohromady.

1. *Skupina hraje na buben: První takt- první doba a třetí doba. Druhý takt- první, druhá a třetí doba. Při druhém rytmu buben: Triola.*
2. *Skupina hraje na triangel: První takt- první doba a třetí doba. Druhý takt- první, druhá a třetí doba. Při druhém rytmu triangel "míchá kaši"- po celý takt děti hrají uvnitř po stěně triangu. (Děti nedrží triangel za šňůrku, ale pouze za železnou tyčku od samotného triangu)*
3. *Skupina hraje na rolničky: První takt- první doba a třetí doba. Druhý takt- první, druhá a třetí doba. Při druhém rytmu: rolničky- Triola*

4. Skupina hraje na: dřívka- První takt- první doba a třetí doba. Druhý takt- první, druhá a třetí doba. Při druhém rytmu: dřívka – Triola

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem líbilo na činnosti:

„Líbila se mi písnička “. „Líbilo se mi, když jsme hráli všichni dohromady“. „Mě se líbilo, jak jsem hrála na triangl“.

- Co nového se naučily:

„Naučila jsem hrát na dřívka “. Naučila jsem se míchat kaši na trianglu“.

- Co děti na činnosti nejvíce bavilo:

„Mě bavilo hraní na nástroje “. Mě bavilo, když hrály všechny nástroje“.

- Na jaký nástroj děti nejvíce bavilo hrát:

„Mě nejvíce bavilo hrát na triangl“. „Mě nejvíce bavilo hrát na buben“.

Sebereflexe:

Podařilo se mi namotivovat děti k činnosti. Pro děti byla samotná motivace už jen to, že byl předem připravený půlkruh s nástroji. Děti si vybraly nástroj, ke kterému se posadily, a to je velmi motivovalo pro začátek činnosti. Dále jsem dětem vysvětlila, jak se hraje na jednotlivé nástroje, děti následně do hudby hrály (intuitivně). Tuto činnost jsem realizovala jen jednou, abych děti neodradila, protože je velmi náročná na pozornost. Tuto činnost jsem realizovala dál během týdne, protože si děti o činnost samy znovu říkaly.

Hudebně pohybové činnosti:

Cíl: Uvědomění si vlastního těla, napodobovat podle vizuálních a sluchových podnětů. Rozvoj pohybových dovedností, uvolnění, relaxace při hudebních činnostech, vyjádření získaných dojmů, prožitků a pocitů. Rozvoj schopnosti záměrného řízení svého chování a ovlivnění vlastní situace, rozvoj prosociálního citění, rozvoj přizpůsobení prostoru.

Pomůcky: Zlatá brána, píseň Andílku můj.

Organizace: V herně.

Motivace: Učitelka drží zlatou obruč. Děti sedí v kruhu, po třídě jsou připravené papírové obláčky, učitelka odříká báseň, děti jednotlivě projdou obručí a posadí se na jeden obláček.

(Inspirace YouTube viz zdroj č. 42)

(Vlastní hudební přednes)

**„Otevírám zlatou bránu, andělé jdou do světa,
podívejte, co to letí, vánoční kometa“**

(Autorský text)

Učitelka stojí před dětmi a předcvičuje a zpívá, děti napodobují učitelku.

Píseň s pohybem – Andílku můj

Sluníčko zapadá, usíná zahrada, zvířátka taky jdou spát.

Dva velké kruhy před tělem (směr zevnitř ven) 2 kroky vpřed. Dlaněmi k sobě přikládat k jedné a druhé tváři, spíme“ 2 kroky vzad.

U dětských postýlek hlídá sny andílek, splní, co si budeš přát.

(létáme, zvedáme paže)

Refrén/: Andílku můj, vždy při mně stůj hračky i mě prosím opatruj. :/

(Prosíme, dlaně u sebe.)

Svou noční košilku oblékneš za chvíli,

(ruce zkřížené-zima, hladíme si paže)

bačkůrky uložíš, sám sníš svoji kašičku,

(Do podřepu, předpažit a rozpažit, udělat rovinu, stoupnout si, kroužit dlaněmi po břiše: „bylo to dobré“)

pak ještě písničku na dobrou noc zazpívám.

(předpažit, spodní půlkruhy vycházející z lokte do vnějších stran, dirigent“)

Refrén

S dólíčky na líčku zpívám ti písničku, jak byl jednou jeden král

(ukazujeme na dólíčky – úsměv nasadíme si korunu).

O krásné princezně o hodném drakovi, který se celý den smál.

(ruce spouštět od hlavy k pasu a třepotat prsty. Ruce mírně odklonit od těla, dlaně kolmo k paži, otočit se. Udělat prsty úsměv, od středu rtů až nad hlavu.)

Refrén

Máš smutek na duši, vůbec ti nesluší,

(obě dvě ruce přiložit na hrudník, jednou rukou dělat ne, druhá zůstává na hrudníku).

všichni už musíme spát. Ráno se probudíš z postýlky vyskočíš, přiběhneš pusu si dát.

(Ruce spojit dlaněmi, přiložit k tváři, pokrčit do dřepu, ruce do vzpažení, vytáhnout se do stoje za rukama, otáčení s rukama nad hlavou, pusu)

Refrén

(Michaela Růžičková, zdroj č. 42)

To bude radosti na světě, když takhle krásně ti andělé tančí.

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem líbilo na činnosti:

„Mě se líbila písnička o andílkovi“. „Mě se líbilo, že jsme zpívali o drakovi a princezně“.

- Co nového se dozvěděly:

„Dozvěděl jsem se, že andělé spí na obláčkách.“

- Co nového se naučily:

„Naučili jsme se písničku o andílkovi.“

Sebereflexe:

Podařilo se mi motivovat děti ke zpěvu tím, že skrze bránu vstoupily do světa andělů. Také se mi povedlo navodit klidnou atmosféru a děti vtáhnout do děje. Velmi obtížné pro mě bylo zapamatování písně a pohybu zároveň tak, abych si pohybem i textem byla jistá a mohla vše bezpečně předvést dětem. Cíle jsem splnila, činnost byla velmi klidná, odpočinkového charakteru a vtáhla děti do tématu andělé. Organizace nebyla pro děti náročná, probíhala v půlkruhu.

4.3 „Tygr dělá uáá...“

Činnosti motivované knihou: „Tygr dělá uáá...“

Pěvecké činnosti:

Cíl: Rozvoj hudebního cítění, rytmu a intonace, dále procvičení dechových, sluchových a artikulačních činností. Pozorně poslouchat a sledovat se zájmem uměleckou produkci, vyjadřovat se zpěvem. Rozvoj schopnosti poznávání společenských pravidel a jejich vytváření, žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se, vnímání základních hodnot v tomto společenství. Rozvoj schopností autentických projevu dítěte, chovat se autonomně, prosociálně a přizpůsobovat se společenskému prostředí, vytvářet povědomí o mezilidských morálních hodnotách.

Pomůcky: Kniha: tygří knihy.

Organizace: V kruhu.

Motivace příběhem: „Tygr dělá uáá uáá...“ (viz příloha č. 3a).

Učitelka vypráví příběh:

Ahoj, já jsem Jakub. Je mi šest let a chodím do první třídy. Mám svůj svět a ten mám rád. Ve svém světě si hraji, přemýšlím, poslouchám pohádky. Moji oblíbenou hračkou je červené hasičské auto, dostal jsem ho k narozeninám. A, víš, ono houká, bliká, a to mě baví. Ale mamku a tatku tolik ne a dělají na mě pšt. Říkají mi, že jsem rozjívený a nepořádný. Také paní učitelka o mě říká, že jsem roztěkaný a nedávám ve škole pozor. Za to všechno nemůžu já, ale můj tygr. A já ti povím příběh mě a mého tygra. Ten můj je se mnou odjakživa. Umí být malinký a roztomilý. Dokáže si se mnou hrát a být mazlivý. Já jsem pak také hravý a mazlivý. Někdy je tygr trochu nedůvěřivý. Já ho pak pohladím a řeknu, že je můj kamarád. Povídáme si a vymýšlíme nové hry. Tohohle tygra mám rád. Někdy spolu hodně blbneme a vyvádíme, až je z toho takové klubko, kdy jednou vykukují já a jednou tygr. To už není ale takový malý tygr. Spíš velký a silný jako já. Když je tygr malinký, spí nebo je schovaný, to jsem tady jen já sám, hodný Kubík. Není tygr, není nepozornost. Doma je klid a já si hraji, čtu písmenka a také mám klid na úkoly. Spokojená je maminka i tatínek. (Kopsová & Kops, 2014, s. 5-10)

„Uděláme jógový sed, sedneme si na lýtka. Teď už se nám krásně dýchá“

Průpravná cvičení:

- a) **Dechové cvičení** – Když tygr spí, (hluboký nádech, výdech) někdy mě tak zlobí, že jsem z něj hodně udýchaný. Foukneme do bublifuku, ať se tygroví něco hezkého zdá (tvoříme malé bublinky, velké bubliny)
- b) **Sluchové, intonační** – Učitelka zpívá slabiky – Mó, já, jů, fí... (stupnice od C do G), učitelka zvyšuje melodii vždy o tón výš. Brumendo-postupné rozeznívání hlasivek, dítě zpívá se zavřenou pusou.
- c) **Artikulační cvičení** – Když se tygr vzbudí, má hlad (mlask). Před spaním mu pošleme pusinku. Olízne si tlamu jazykem.(jazykem olízne rty). Někdy když tygr začíná zlobit a snaží se mě rozdovádět, dělá na mě (Blebleble jako čertík), vyplazuje jazyk do všech stran i na ostatní děti. Ale to já nechci, vůbec mě neposlouchá!
- d) **Vlastní nácvik písně** – „Polibek draka“- Tereza Kramerová-
(notový zápis viz příloha č. 3b)

„Děti, v písničce se sice zpívá o drakovi, ale můžete si představit zrovna toho vašeho tygra.“

„Z hlubiny země míří už ke mně síla, kterou poznávám.

Bez dechu čekám pokorně klekám, polibek draka tu mám.

*Ref: Bud' tu se mnou, když se bojím, vyleťme si nad mraky, prohřej mě svým ohněm
zažijeme zázraky!*

Z hlubiny země míří už ke mně síla, kterou poznávám.

Bez dechu čekám pokorně klekám, polibek draka tu mám.

*Ref: Bud' tu se mnou, když se bojím, vyleťme si nad mraky, prohřej mě svým, ohněm
zažijeme zázraky!“*

(Tereza Kramerová, zdroj č. 29)

Učitelka nejprve zazpívá refrén a společně s dětmi jej zopakuje. Potom refrén hraje na nástroj a děti zpívají. Děti mohou text doprovázet pohybem, který si samy vymyslí.

1. Učitelka zpívá celou písničku a děti společně s učitelkou zpívají refrén, postupně přidávají a zpívají i do sloky.

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem líbilo na činnosti:

„Mě se líbila pohádka o Jakubovi a tygrovi“. „Mě bavilo, když jsem mohl vyplazovat jazyk jako čertík“. „Líbila se mi nejvíce písnička o drakovi“.

- Kde myslíte, že se takový tygr ukrývá:

„Ukrývá se v Jakubovi“.

- Mohl by se tygr ukrývat i v nás a k čemu by nás nabádal:

„Zlobil by mě, vrčel by na mě “ „Mohl by být ve mě, když třeba mi maminka řekne, že zlobím“.

- Co nového se dozvěděly:

„Dozvěděl jsem se, že ten drak v písničce je jako Jakubův tygr. “

- Co nového se naučily:

„Naučily jsme se novou píseň o drakovi“. Naučil jsem se, že když zlobím, je to tygr“.

- Kde v těle se tygr nachází:

„V hlavě, drápe tam mozek a proto zlobím“

Sebereflexe:

Podařilo se mi motivovat děti příběhem o Jakubovi a jeho tygrovi. Příběh o tygrovi velmi nadchnul a chtěly o tygrovi vědět více. Děti se po pohádce ptaly na to, jak se ještě ten Jakubův tygr chová. Každému z dětí jsem proto dala prostor se vyjádřit, kde si myslí, že se takový tygr v těle ukrývá a co dělá (dramatické etudy – hra v roli). Velmi mě překvapilo, jak děti reagovaly a tygra chtěly více objevovat. Píseň děti také velmi zaujala, refrén se naučily lépe než sloku. Písničku si celý den zpívaly, moc se jim líbila a dále ji chtěly ještě zpívat i bez nástroje. Je možnost zařadit i CD z uvedeného zdroje.

Poslechové činnosti:

Cíl: Rozvoj estetického vnímání hudby, kooperace s ostatními dětmi. Rozvoj dovedností a schopností propojit poslech s pohybem a reakcí na signál, dodržet rytmus. Rozvoj jemné a hrubé motoriky, schopnosti tvoření základních aktivních postojů ke světu, kultuře a umění a rozvoj těchto dovedností vztahy projevit.

Pomůcky: Hudební podklad: Clap Clap song, papíry.

Organizace: v herně, děti stojí v kruhu.

Motivace: Úryvkem z knihy: „Tygr dělá uáá uáá...“

(Obrázek viz příloha č. 3c)

(Inspirace YouTube viz zdroj č. 37)

Učitelka vypráví příběh:

„Dlouho jsem přemýšlel, jestli dovolím tygroví chodit se mnou do školy. Hodně tam vyváděl a moje pozornost utíkala za ním. Paní učitelka vždy poznala, že nedávám pozor a utíkám za ním. O přestávkách jsme s tygrem běhali po chodbě, a to byl tygr už tak rozjívený, že si nás pletli (Kopsová & Kops, 2014, s. 25)

Paní učitelka pak byla smutná, že jsme ji s tygrem omylem zmačkali papíry, které měla připravené pro děti na stole.

1. Učitelka rozdá dětem papíry
2. Nejprve učitelka předvede jednotlivé prvky bez hudby (viz popis činnosti)
3. Spojení jednotlivých prvků s hudbou

Popis činnosti:

„Takhle to dopadá, když mě tygr obtěžuje ve škole a já se neuhlídám.“

„Nejprve děti uděláme kruh, budeme chodit po kruhu na pravou ruku a pak společně tleskat přes papír. Dnes bude papír náš hudební nástroj“.

1. *Chůze do kruhu na pravou ruku, tleskáme 3x přes papír. (8x)*
2. *Refrén – papír držíme oběma rukama. Vpřed směrem do kruhu, papír postupně zvedáme nad hlavu. Vzad couváme ze středu kruhu, papír necháváme klesnout (4x).*
3. *Papír položíme na zem, pravou nohou, uděláme tři podupy na papír. Nohy vystřídáme. (4x)*
4. *Dřep, tleskáme 3x přes papír. (4x)*
5. *Refrén – papír držíme oběma rukama. Před sebou při chůzi do středu kruhu, papír postupně zvedáme nad hlavu. Vzad couváme ze středu kruhu, papír necháváme klesnout (4x).*

6. *Chůze do kruhu na pravou ruku. (8x)*
7. *Papír položíme na zem, pravou nohou 3x podupy na papír. Nohy vystřídáme. (4x)*
8. *Refrén – papír držíme oběma rukama. Vpřed směrem do kruhu, papír postupně zvedáme nad hlavu. Vzad couváme ze středu kruhu, papír necháváme klesnout (4x).*
9. *Chůze do kruhu na pravou ruku. (8x)*
10. *Papír položíme na zem, pravou nohou 3x podupy na papír. Nohy vystřídáme(4x).*
11. *Refrén – papír držíme oběma rukama. Vpřed směrem do kruhu, papír postupně zvedáme nad hlavu. Vzad couváme ze středu kruhu, papír necháváme klesnout (4x).*
12. *Papír držíme oběma rukama nad hlavou, dítě se otočí kolem své osy. Na konci se ztlumí hudba...*

Reflexe s dětmi:

- Co se jim na činnosti líbilo:
„Líbilo se mi, že jsme slyšeli další pohádku o Jakubovi a jeho tygrovi“.
- Co tygr vyvedl dnes:
„Rozházela paní učitelce papíry a ta kvůli tomu byla smutná a myslela si, že to udělal Jakub.“
- Co to znamená mít svého tygra:
„To je jako když nám maminka řekne, že zlobím“. Když se tygr ukrývá i v nás, k čemu nás může nutit: “ „Mohl by nás třeba rozčilovat, tak že nás třeba škrábe. „Může nás nutit, abychom paní učitelce rozházeli papíry“.

Sebereflexe:

Při této činnosti jsem se obávala organizace. Nejdříve jsem činnost měla připravenou tak, že děti stály na místě a netočily se do kruhu. Při realizaci jsem činnost upravila, aby se děti otáčely po směru kruhu. Koordinace v kruhu zároveň s hrou na netradiční hudební nástroj byla složitější, ale pro děti mnohem zajímavější, než původní verze. Podařilo se mi děti bezpečně vést v pohybu i s hudbou do kruhu.

Instrumentální činnosti:

Cíl: Rozvoj jemné motoriky, koordinace ruky a oka, paměti, představivosti a záměrného soustředění. Rozvoj užívání všech smyslů a kultivovaného projevu, komunikativních dovedností. Rozvoj tvořivosti, sebevyjádření, sebeovládání. Rozvoj pozitivního vztahu k učení, podpora zájmu o učení. Kultivace hudebního vyjádření, posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem, rozvoj citlivosti, respektu a tolerance k ostatním lidem, přizpůsobit se okolí.

Pomůcky: Orffovy nástroje, puzzle s obrázky písniček, noty písně: Pec nám spadla, Já do lesa nepojedu.

Organizace: Na koberci, v herně. Děti sedí v půlkruhu a učitelka stojí před nimi.

Motivace: Úryvkem z knihy: „Tygr dělá uáá uáá.“

Učitelka vypráví příběh:

„Rozhodl jsem se svého tygra ochočit. Nechci ho zabít ani vyhnat. I když často vyvádí věci, které nechci, je to můj kamarád. Já jsem on a on je já. Umí být radostný, milý, něžný i poslušný je chytrý a živý a takový chci, aby byl stále, chyběl by mi.“ „V každém z nás, stejně jako v Kubíkovi se ukrývá chytrý a živý tygr.

A tygr se rád předvádí a ukazuje, má rád pozornost, je to přece majestátní zvíře.“

(Kopsová & Kops, 2014, s. 21)

Souhra: Tygří show aneb Poztrácené písničky – hudební improvizace.

(Notový záznam viz příloha č. 3c- Hudební improvizace na variace lidových písní).

Učitelka rozdělí děti do čtyř skupin, každá skupinka má přiřazený v rohu třídy jeden barevný papír – domeček pro smečku tygrů. Tygři čekají v domečku, učitelka mezitím rozhází obrázky s písničkami rozstříhané po třídě. Děti hledají obrázky, které souhlasí s jejich barvou domečku.

„Až budete mít všechny barevné části, vraťte se zpět do domečku a vyčkáme až všichni najdou svůj domeček.“

Děti z Puzzle rozluští písničku, poradí se ve smečce a až se domluví, zvednou ruce- „tlapky“. Ze složeného obrázku puzzle hádají, kterou písničku budou zpívat.

Písničky – Pec nám spadla, Já do lesa nepojedu, Holka modrooká, Prší, prší, jen se leje.

Učitelka si rozdělí hernu na podium a část třídy oddělí látkou ve směru půlkruhu → Děti si sednou za látku po určených skupinkách.

Hudební improvizace- hra na libovolně zvolené nástroje

Protože už víme, že tygři mají rádi pozornost, uspořádáme si tu takový tygří koncert. „*Děti, nacvičte si společně vaši píseň. Uprostřed třídy jsou různé nástroje, které můžete k vystoupení použít.*“

1. Učitelka (nebo děti samy) se rozdělí na čtyři (či více) skupin. Každá skupina má určitou barvu, aby se od ostatních lišila.

2. Děti ve skupině mají za úkol vymyslet si vlastní hudební doprovod na „koncert“.

Před začátkem koncertu zazní hlášení. „*Pozor, pozor, tygří koncert právě začíná, pojdte děti prosím na čáru a pěkně se usadte a koncert si užijte. Na řadu může jít smečka modrých tygrů a postupně se všichni prostřídáme.*“

Každou skupinku vždy učitelka dramaticky uvede, mohou zpívat i posluchači.

Po každém vystoupení zazní bouřlivý potlesk a ocenění, co se dětem posluchačům na koncertě líbilo.

Reflexe s dětmi:

- Co se jim na činnosti líbilo:

„*Mě se líbilo, že jsme měli koncert.*“ „*Líbilo se mi, když nám děti tleskaly.*“ „*Líbilo se mi, jak jsme hledali písničky.*“

- Co jsme dnes zjistily o tygrovi:

„*Tygr je hodný, při koncertě nám pomohl.*“ „*Že má rád písničky.*“

- Co nového se naučily:

„*Naučil jsem se zpívat píseň: Prší, prší.*“

Sebereflexe:

Podářilo se mi namotivovat děti na činnost. Při činnosti jsem kladla velký důraz na samostatnost dětí. Byla jsem ovšem překvapená, jak si s písní a nástroji poradily. Tato činnost by byla myslím náročná na organizaci, protože při činnostech bylo důležité, aby

si děti mohly nacvičit píseň v klidu. Skupinky jsem proto rozdělila tak, aby dvě zůstaly v opačném rohu třídy a dvě zbylé se přesunuly do šatny a do umývárny. Měla jsem možnost využít pomoci od děvčat z mladších ročníků. Proto se praktikantky rozdělily každá k jedné skupince dětí. Při koncertu jsem vedla děti k potlesku, vždy jsem každou skupinu uváděla zábavným způsobem. Tak, že jsem svedla pozornost na sebe. Moc se mi líbilo, že si děti po každém představení tleskaly a fandily si, činnost hodnotím velmi kladně.

Hudebně pohybové činnosti:

Cíl: Uvědomění si vlastního těla, uvolnění, odpočinek za pomoci hudby, relaxace, napodobovat podle vizuálních a sluchových podnětů. Rozvoj pohybových dovedností, vyjádření získaných dojmů, prožitků a pocitů. Rozvoj schopnosti záměrného řízení svého chování a ovlivnění vlastní situace.

Pomůcky: Hudební podklad CD: Oceánem hvězd

Organizace: V herně

Motivace: Úryvkem z knihy: "Tygr dělá uáá uáá..."

Učitelka vypráví příběh :

„Tygr to pořád čas od času na mne zkouší, zda mu budu věnovat pozornost a pustím se s ním do hry. Ale je na mně (Jakubovi), zda mu dovolím divočít nebo zda mu dám příkaz ještě nějakou dobu vydržet v klidu. Přesto tygr čeká stále na svoji příležitost. Já to vidím, ale jsem v klidu. On si počká, já jsem šéf. Já se rozhoduji, kdy se soustředím na úkoly nebo hru. Naučil jsem tygra, že do mě nemůže libovolně skákat a dělat věci, které nechci. Už nelítám a neblázním. Nejsem sám rozjívěným tygrem. Tygr se stal mým parťákem, který respektuje má pravidla. I rodiče poznali, že mluví se mnou, a ne s tygrem. Je to fajn být sebou.“ (Kopsová & Kops, 2014, s. 30):

1. Učitelka rozdá dětem šátky.
2. Pohybová improvizace na hudbu. Děti tančí do hudby se šátky, postupně se mohou přidat ke zpěvu učitelky.

CD Oceánem hvězd: „Já jsem já“

(notový záznam viz příloha č. 3d)

Ref: Já, já jsem já, ty nej-si já, á jó já se mám, so ham! mám! (Máváme šátkem pravou rukou).

Ref: Já, já jsem já, ty nej-si já, á jó já se mám. (Máváme šátkem levou rukou).

*Mou cestou nikdo jiný nejde než já sám. Ve tvých očích vidím tebe, rád tě potkávám!
(Ukázat na sebe, ruce v bok, chůze na místě).*

*Tvou cestou nikdo jiný nejde než ty sám, slunce svítí pro nás oba, rád Tě poznávám!
(Ukázat na ostatní děti, ruce v bok, chůze na místě).*

Ref: Já, já jsem já, ty nej si já á jó já se mám. (Máváme šátkem pravou rukou).

Ref: Já, já jsem já, ty nej si já á jó já se mám. (Máváme šátkem levou rukou).

(Tereza Kramerová, zdroj č. 29)

„Bylo to velké dobrodružství poznávat svého tygra. Všechny ty zkoušky, trable, nedorozumění. Ale také radost, hry, pošťuchování a vymyšlení. Nikdy jsem nebyl sám. Vždy byl se mnou můj tygr. Někdy malý a poslušný, někdy obrovský a divoký. Ale vždycky to byl tygr. Ten můj tygr.“ (Kopsová & Kops, 2014, s. 32)

Reflexe s dětmi:

- Co se jim na činnosti líbilo:

„Líbila se mi písnička já jsem já“. „Líbilo se mi, že jsme mohli tancovat s šátkem.“

- Co nového se děti dozvěděly:

„Dozvěděla jsem se, že tygr je můj kamarád“.

- Líbil se jim příběh o Jakubovi a tygrovi, proč:

Mě se moc líbil, protože tam byl tygr“. Mě se líbil příběh, protože tam byl tygr a hrál si s Jakubem“. „Mě se líbil, protože se jmenuje stejně jako já“.

Sebereflexe:

Podářilo se mi s dětmi rozvinout reflexi, která byla velmi inspirativní. Překvapilo mě, jak děti dokáží přemýšlet a vyvodit závěr z celého týdne. Činnost s šátkem působila na děti

relaxačním nádechem. Děti se v této písni naučily refrén. Cíle se mi podařilo naplnit. Záměrně jsem z knihy nevybrala úsek, kde Jakub zjistí, že on je tygr, na to bych nechala přijít děti postupem času samotné, aby si mohly zažít tzv. „Aha moment“ a poznání bylo silnější. Na konec této činnosti jsem ještě mohla zařadit pantomimu a zahrát si s dětmi např. na veselého, smutného, ukřičeného, čekajícího tygra.

4.4 O veliké řepě

Pěvecké činnosti:

Cíl: Rozvoj hudebního cítění, rytmu a intonace, dále procvičení dechových, sluchových a artikulačních činností. Pozorně poslouchat a sledovat se zájmem uměleckou produkci, vyjadřovat se zpěvem. Rozvoj schopnosti poznávání společenských pravidel a jejich vytváření, žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se, vnímání základních hodnot v tomto společenství. Rozvoj schopností autentických projevů dítěte, chovat se autonomně, prosociálně a přizpůsobovat se společenskému prostředí, vytvářet povědomí o mezilidských morálních hodnotách.

(Pohádka o veliké řepě viz příloha č. 4a)

Pomůcky: Pohádka: O veliké řepě, píseň Řepa, hudeb. nástroj pro učitelku- kytara.

Organizace: V kruhu.

Motivace příběhem: „*Děti, uděláme si tu příjemnou atmosféru. Holčičky si mohou jít pro polštářek, kluci gentlemani chvilku počkají a pak si také dojdou pro polštářek.*“
Učitelka zapálí pohádkovou lucernu a vypráví příběh. „*Děti, pohodlně se usadte, začíná pohádka...*“

Jak řepa povolila, svalili se všichni na jednu hromadu, smáli se a smáli. Společnými silami se jim dílo podařilo.

A společnými silami se jim to podařilo, protože dohromady zapojili všechny síly přátelství a proto měli společně takovou sílu, aby řepu vytáhli.

„Uděláme jógový sed, sedneme si na lýtka, a teď už můžeme krásně dýchat“

Průpravná cvičení

- a) **Dechové cvičení** – „Představte si děti, že taháme řepu, hluboký nádech, výdech, přerušované výdechy a nádechy. Představte si, že kolem nás letí peříčko, snažíme se ho udržet ve vzduchu.“
- b) **Sluchové, intonační cvičení** – Brumendo-postupné rozeznívání hlasivek – dítě zpívá se zavřenou pusou. Učitelka zpívá, děti opakují- fjóna, fijů, ... (sestupná melodie od G do C, učitelka zvyšuje melodii vždy o tón výš.)
- c) **Artikulační cvičení** – Jaká byla zvířátka z pohádky, kdo si to pamatuje? „Kočička-Mňáu, pejsek- Haf, myška má dlouhý čumáček -vyšpulit rty, vnučka babičce a dědovi dává velkou pusu- mlask“.
- d) **Vlastní nácvik písně** – „Řepa“ (notový zápis viz příloha č. 4b)

Organizace: Děti sedí v půlkruhu

Učitelka předloží dětem obrázky s písní tak, aby na ně dobře viděly.

„Děti, víte, co nešlo dědovi, babičce a ani vnučce vytáhnout?“

Tak si to společně ukážeme „*Táhli, táhli, táhli, ale nevytáhli, řepu*“. (refrén písně)

1. Děti se naučí refrén, který společně s učitelkou zazpívají.
2. Učitelka vypráví příběh a zpívá píseň a zároveň ukazuje na obrázky, děti už společně s ní zpívají refrén.
3. Děti se postupně přidávají do sloky, k textu jim napomáhají obrázky. Tuto píseň si děti na konci činnosti mohou zdramatizovat nebo vyjádřit pomocí narativní pantomimy.

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem na činnosti líbilo:
„*Mě se líbila srandovní písnička*“. „*Líbilo se mi, že řepu vytáhli*“.
- Co jsme se dozvěděli:
„*Že když něco nezvládnou sám, může mi pomoci kamarád*“.
- Kolik bylo zvířátek a jaká:
„*Pejsek, kočička, myška*“.

- Kdo všechno byl v pohádce:
Babička, dědeček, vnučka, pejsek, kočička, myška.
- Kdo přišel první? Poslední:
„První přišel dědeček“. „Poslední přišla myška“.
- Kdo byl nejdůležitější a proč si to myslíš?
„Myška, protože byla nejmenší“. „Myška, protože řepu vytáhla.“ „Všichni byli důležití, protože vytáhli řepu společně.“

Sebereflexe:

Podářilo se mi děti namotivovat na téma, písnička děti velmi zaujala, líbilo se jim, když jsem hrála píseň jednou na kytaru a podruhé na klavír.

Obrázky byly srozumitelné a jasné, z počátku jsem však musela ukazovat jaký obrázek bude následovat, dále se děti už velmi rychle zorientovaly a z obrázků text písně vyčetly. Písnička děti bavila, ještě více je bavila narativní pantomima.

Poslechové činnosti:

Cíl: Rozvoj estetického vnímání hudby, kooperace s ostatními dětmi, rozvoj všech smyslů. Rozvoj dovedností a schopností propojit poslech s pohybem. Schopnost tvořit základní aktivní postoje ke světu, kultuře a umění a rozvoj dovedností vztahy projevit. Získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci, seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému.

Pomůcky: Hudební podklad – „O řepě“.

Organizace: Děti sedí po obvodu třídy, uprostřed se odehrává příběh.

Motivace: „Pohádku už dobře známe a teď si na ni zahrajeme!“

Pohádka: „O řepě“. Hudební podklad: CD-O řepě (viz zdroj č. 25)

Učitelka vypráví pohádku do hudby a společně s dětmi pantomimicky předvádí.

- Byla jednou jedna chaloupka a v té bydlel dědeček s babičkou, vnučka, pejsek, kočička a myška. Dědeček měl u domečku velké pole, o které se starali společně s vnučkou a zvířátky.
- Jednou dědeček zasadil malé semínko řepy.

- Ale co nevidí, řepa mu začala před očima růst! Rostla a rostla a rostla, až byla skoro velká jako sám dědeček.
- Chodili se na ni dívat a obdivovat ji všichni z okolí, říkali: „Teda, to je velká řepa, takovou jsem ještě neviděl, až ji vykopeš, pozvi nás na řepové hody.“ Dědeček rád souhlasil.
- Poprosil babičku, aby mu s tou řepou šla pomoci. Že řepu motykou vykopá, ta se mu ale hned zlomila. „Tak chytli řepu za list a táhli, táhli, ale řepu nevytáhli. „Babi, já mám nápad, zavoláme na vnučku.“
- Táhli dědek, babička i vnučka, táhli, táhli, táhli, ale řepu nevytáhli.
- Volali „Pejsku a kočičko, prosím, pojdte nám pomoci táhnout řepu“
- Táhli dědek, babička, vnučka i pejsek s kočičkou, táhli, táhli, táhli, ale řepu ne a ne vytáhnout! „Víte co, napadlo kočičku, zavoláme myšku a ta už nám pomůže řepu vytáhnout.“
- Táhli dědek, babička, vnučka, pejsek, kočička a myška, táhli, táhli, táhli, a řepu vytáhli! Svalili se na zem všichni dohromady. A to bylo radosti, chytli se všichni za ruce a tancovali až do večera.

Já vám teď děti pustím kousíček z pohádky a vy budete hádat, kdo to je:

Úryvky: Kdo si myslíte, že to je? A jak se to pozná?

děda (melodie napodobuje chůzi dědečka). vnučka (melodie napodobuje taneček vnučky). myška (melodie napodobuje rychlý běh myšky).

Je důležité, aby úryvky byly pro děti odlišné a tím srozumitelné.

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem na činnosti líbilo:

„Mě se líbilo, hraní pohádky o řepě.“ „Mě se líbilo, jak se všichni svalili na zem“.

- Co jsme se dozvěděli:

Že když něco nezvládnu sám, může mi pomoci kamarád. Dozvěděl jsem se, že i přes to, že myška byla nejmenší, pomohla jim vytáhnout řepu.“

- Co se děti naučily:

„Naučila jsem se písničku o řepě“. „Naučila jsem se, že řepa má červenou barvu“.

- Která postava z pohádky se vám nejvíce líbila:

„Mě se nejvíce líbila myška protože řepu vytáhla“. „Mě se líbila taky myška a ještě vnučka“.

Sebereflexe:

Podářilo se mi namotivovat děti na poslechovou činnost, pro kterou jsem vybrala hudební pohádku O veliké řepě. Děti pohádku znají, ale v této podobě zároveň s hudebním podkladem pro ně činnost byla mnohem poutavější. Pro mě bylo velmi těžké do hudby pohádku vyprávět. Pohádku jsem měla připravenou a několikrát jsem si ji vyslechla, abych dětem vše dobře ukázala a řekla. Musela jsem si dát pozor, protože v hudební pohádce chybí pejsek a tak jsem pejska spojila s kočičkou a šli pomoci společně, abych zachovala pro děti známé množství postav v pohádce.

Instrumentální činnosti:

Cíl: Rozvoj jemné motoriky, koordinace ruky a oka, paměti, představivosti a záměrného soustředění. Rozvoj užívání všech smyslů a kultivovaného projevu, komunikativních dovedností. Rozvoj tvořivosti, sebevyjádření, sebeovládání. Rozvoj pozitivního vztahu k učení, podpora zájmu o učení. Kultivace hudebního vyjádření, posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem, rozvoj citlivosti, respektu a tolerance k ostatním lidem, přizpůsobit se okolí. Vytvoření pozitivních vztahů ke kultuře a umění, pozitivnímu vztahu k instrumentální souhře. Rozvoj estetického vkusu, vnímat druhé lidi okolo sebe a snaha o spolupráci.

Pomůcky: Orffovy nástroje, Hudební podklad z CD: Máme se dobře.

Organizace: V herně. Děti sedí v půlkruhu a učitelka stojí před nimi

Motivace: *„Babička a děda měli tak velikánskou radost, že řepu vytáhli, že si museli zazpívat. Děti víte, jakou písničku zpívali? Zpívali o tom, jak se mají dobře. A my si tu písničku spolu zazpíváme.“*

Hudební podklad: Máme se dobře (nápěv Bejvávalo dobře)

(notový záznam viz příloha č. 4c) (hudební podklad viz zdroj č. 29)

„Máme se, máme se, máme se dobře.

Máme se, máme se, máme se dobře.

Svět o nás pečuje, duše se raduje,

Máme se, máme se, máme se dobře.“

(Tereza Kramerová, zdroj č. 29)

Učitelka si oddělí třídu látkou, vytvoří půlkruh, děti si sednou za látku.

Učitelka rozdá hudební nástroje, položí je před látku.

„Děti, nebojte se, vyzkoušíte si i jiné hudební nástroje, po písničce se prostřídáme.“

Souhra:

1. Každé dítě má jiný hudební nástroj.
 2. Vyvození pravidla, kdy dítě hraje a kdy nehraje (učitelka ukáže na dítě – tím naznačí že může hrát, rytmus naznačuje rukou x konec hry naznačí celou dlaní).
 3. Učitelka vyzkouší, zda dětem vysvětlila správně pravidla. „Teď si to zkusíme nanečisto“
 4. Učitelka zapne hudební podklad, ukazuje na děti tak, že nejdříve hraje jen jedno dítě a postupně se přidávají další děti. Takto stejně postupně učitelka hru ukončuje, až zbyde jen jeden poslední hráč, který hraje sám. „Vám se to podařilo, teď položte nástroje před látku. Spojíme ruce dohromady, točíme se, točíme se, tady zastavíme a u kterého nástroje právě stojíte, tam se posadte. Pokud by se stalo, že je to stejný nástroj na který jste už hráli, zvedněte ruku, já vám nástroj vyměním.“
- Hra s hudebním podkladem. Učitelka již ví, že děti pravidla chápou, může tedy začít přidávat žáky na přeskáčku, po souhře naposledy vystřídá nástroje, pokud děti mají chuť hrát.

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem na činnosti líbilo:

„Líbilo se mi, že jsem si mohl zahrát na dřívka. Líbí se mi, jak cvakají žabky (kastaněty).“

- Co se děti nového naučily?

„Naučil jsem se hrát když p. učitelka ukáže“.

- Co by si chtěly vyzkoušet znova?

„Já bych chtěl hrát na všechny nástroje.“

- Co se dětem na písničce líbilo?

„Že se máme dobře“.

Sebereflexe:

Při nácviku instrumentálních činností jsem využila metodu, kdy se děti postupně přidávaly do hry. Nejdříve hrála jen samotná hudba, dále jsem vždy ukázala na děti, které se postupně přidávaly se svým nástrojem. Bylo velmi zajímavé pozorovat, jak se každé dítě vžilo do hudby a jelikož byl každý nástroj jiný, s přidáním nového nástroje se i trochu proměnila samotná hudba. Tuto metodu postupného přidávání určitě budu praktikovat ve své praxi častěji, děti se mnohem více soustředily na svůj nástroj a práci s ním, jelikož bylo velmi dobře slyšet přidání nového nástroje. Děti na nástroj hrály jemně a celkový dojem ze skladby byl velmi příjemný. Musím zde upozornit na to, že by bylo lepší do CD přehrávače zadat neustálé opakování skladby, pro případ, že by podklad skončil dřív, než by děti stihly dohrát svůj vlastní doprovod. Děti si činnost užily i přes to, že to byla činnost jednodušší.

Hudebně pohybové činnosti:

Cíl: Uvědomění si vlastního těla, uvolnění, odpočinek za pomoci hudby, relaxace, napodobovat podle vizuálního a sluchových podnětů. Rozvoj pohybových dovedností, vyjádření získaných dojmů, prožitků a pocitů. Rozvoj schopnosti záměrného řízení svého chování. Rozvoj povědomí dítěte o kulturních a společenských návycích.

Pomůcky: Hudební podklad: „Tritch tratch polka.“

Organizace: V herně

Motivace: Na řepovou hostinu babička s dědečkem pozvali celou vesnici a nechyběli ani vnučka, pejsek, kočička a myška. A protože řepy bylo hodně mohli se všichni najíst dosyta. Babička s dědečkem byli rádi, že se o řepu mohou podělit s přáteli. Najednou dědeček dostal nápad: Babičko, mě něco napadlo, pojď půjdeme si zatancovat polku.

„Teda dědo, ty jsi hlavička, polku tancuju nejradši, řekla babička.“

„Pojďte děti, my se tu polku naučíme.“

Nácvik činnosti:

1. Děti napodobují učitelku: „Děti budeme teď tancovat směrem po kruhu, otočíme tak, aby naše chodidla směřovala po čáře.“

1. Procvičení základních prvků bez hudby.

2. S hudbou celé

Tritch tratch polka- J. Strauss

(Inspirace YouTube viz zdroj č. 39)

(notový zápis viz příloha č. 4d)

Učitelka vyznačí kruh – děti se pohybují po směru kruhu.

- *Ruce v bok, výkop pravou nohou vně kruhu.*
- *Ruce v bok, výkop levou nohou dovnitř kruhu.*
- *Chůze po špičkách vpřed po kruhu (5x). Ruce v bok, výkop pravou nohou vně kruhu.*
- *Ruce v bok, výkop levou nohou dovnitř kruhu.*
- *Chůze po špičkách vpřed po kruhu (5x). Ruce v bok, výkop pravou nohou vně kruhu.*
- *Ruce v bok, výkop levou nohou dovnitř kruhu.*
- *Chůze po špičkách vpřed po kruhu (5x)*
- *Zvedat kolena, jako vojáci (4x)*
- *Tlesknout (3x). Tlesknout (3x). Tlesknout (3x)*
- *Zvedat kolena, jako vojáci (4x)*
- *Otočka*

- *Chůze po špičkách vpřed po kruhu (5x). Ruce v bok, výkop pravou nohou vně kruhu.*
- *Ruce v bok, výkop levou nohou dovnitř kruhu.*
- *Chůze po špičkách vpřed po kruhu (5x). Ruce v bok, výkop pravou nohou vně kruhu.*
- *Ruce v bok, výkop levou nohou dovnitř kruhu.*
- *Chůze po špičkách vpřed po kruhu (5x)*
- *Otočka*

Reflexe s dětmi:

- Co se dětem na činnosti líbilo?

„Líbilo se mi, jak jsme pochodovali jako vojáci. Líbila se mi písnička.“

- Děti se naučily:

„Naučily jsme se polku“.

- Chtěly byste si činnost zopakovat, proč?

„Ano, líbil se mi tanec polka.“ „Chtěla, protože polku tancuje moje babička“.

Sebereflexe:

Podařilo se mi namotivovat děti na polku. Pro hudební vložku jsem použila klasickou skladbu. Cíle jsem splnila, seznámila jsem děti s tradičním tancem polka, který byl přizpůsobený dětské činnosti. Děti tanec moc bavil a velmi rychle se ho naučily, díky jednoduchým stále se opakujícím pohybům. Pro oživení činnosti je možné použít rychlejší nahrávku hudby, vše závisí na podmínkách, počtu a věku dětí.

5 ZÁVĚREČNÁ REFLEXE

5.1 Vyhodnocení pozorování a rozhovorů jednotlivých celků

5.1.1 Svatý Martin

Děti při práci s příběhem se zájmem sledovaly uměleckou produkci a společně se seznámily s postavou svatého Martina i jeho legendou o něm, společně se připravovaly na jeho příchod. Dětem se podařilo zapamatovat si legendu a obsadit ji do písničky. Nedošlo ovšem k zapamatování všech slok k písni, proto je potřeba píseň s dětmi cvičit jen kratší časový úsek a opakovat vícekrát za den, aby si sloky utvrdily. V další části jsme píseň spojily s legendou a zařadily pohyb, díky tomu si lépe zapamatovaly sloky. Aby děti byly co nejvíce písni motivované, střídaly se ve zpěvu kluci a dívky, po skončení sloky si děti vzájemně tleskaly.

Při poslechových činnostech děti propojily pohyb s hudbou. Zvnitřnily si Legendu o svatém Martinovi a ztotožnily se s tématem. Během činnosti děti prožitkem zažívaly, jak asi přemýšlí ochránce- (sv. Martin). Dále se rozvíjela empatie k druhému a možnosti vytvářet prosociální vztahy. Při činnosti rozvíjely hrubou motoriku a zároveň docházelo k propojení pohybové stránky s hudební složkou. Došlo k osvojení potřebných poznatků, které předcházejí oblasti čtení a psaní. Při činnosti byly využity netradiční pomůcky – židle. Děti si poslechovou činnost velmi užily a vyžadovaly ji i jiné dny praxe.

Při činnostech instrumentálních děti využily dovednosti z předchozího nácviku skladby o Svatém Martinovi a navázaly na něj instrumentální souhrou. Při souhře jsme s dětmi využily netradiční hudební nástroje (plastové vroubkované trubice od vysavače), na které se bylo potřeba naučit hrát ještě před souhrou. Instrumentální nácvik trval jen krátkou chvíli, aby děti neunavil. Při dalším nácviku je možné zařadit i hudební podklad pro další oživení instrumentální činnosti, učitelka při souhře nemůže zároveň doprovázet děti na hudební nástroj a zároveň dirigovat skladbu. Dětem byly nástroje představeny ještě před samotnou souhrou, naučit se držet drhlo pro děti bylo náročnější, ale po několika pokusech již na nástroj uměly zahrát.

Hudebně pohybové činnosti jsou dětmi velmi oblíbené. Děti si při těchto činnostech zažily pocit uvolnění a zároveň zapojily neverbální komunikační techniky při práci ve dvojici s kamarádem. Dítě si uvědomovalo své tělo, muselo se přizpůsobit prostoru a rytmu písně, zároveň došlo k sebevyjádření při hudbě. Dále se rozvíjela schopnost spolupráce s dítětem ve dvojici. Při této činnosti bylo důležité, abych vymezila pravidla hry. Při hudebně pohybovém vyjádření jsem mohla využít zároveň zpěv a hru na hudební nástroj.

5.1.2 Andělské pohlázení

Při pěveckých činnostech byly procvičeny dechové, sluchové a artikulační cvičení. Otázky pokládané dětem byly srozumitelné a děti k většině odpovědí využívaly správný hudební nástroj. Děti se zájmem poslouchaly představenou píseň za pomoci hudebního nástroje. Během písně se učily počkat, než dozpívá jedna skupinka dětí, druhá skupinka se musela připravovat na výměnu. Všechny děti si na konci písně zatleskaly, ve třídě se mi podařilo vytvořit příjemné a prosociální klima, což považuji za velmi dobrý úvod do tématu Andělé.

Na poslechové činnosti byly děti díky speciálním pomůckám velmi namotivovány. Druhou polovinu dětí zaujala výzdoba společného Anděla. Nejprve děti natřásání mraků cvičily reakcí na signál (triangl), u které dvojice učitelka zahrála na triangl, ta třásla mraky. Toho cvičení bylo pro děti složité a náročné především na soustředění. Celý nácvik probíhal bez hudby. Když jsem měla jistotu, že děti pokynům rozumí, zkusily si práci s mraky do hudby. Touto činností se děti učily vnímat hudbu a kooperovat s ostatními dětmi. Rozvíjela se dovednost propojení poslechu s pohybem, jemná i hrubá motorika při práci s mraky, schopnost aktivních postojů k umění a schopnost projevit je při práci s pomůckami.

Pro nácvik instrumentálních činností je velmi důležitá soustředěnost. Proto je potřeba, aby instrumentální nácvik trval jen krátkou chvílí a děti zůstaly motivované. Je důležité, aby učitelka uměla nazpaměť, které nástroje jdou po sobě, proto jsem si dávala pozor, abych vše dobře zvládla. Tato činnost byla doprovázena hudebním podkladem na píseň, kterou děti dobře znaly. Činnost děti velmi zaujala, instrumentální hru chtěly neustále opakovat a dokola si vyměňovat nástroje, na které ještě nehrály.

Dále jsme místo bubnů jednou použily netradiční hudební nástroj židle, to pro děti bylo velmi atraktivní. Děti se vydržely při hře cíleně soustředit, snažily se o kultivaci pohybů a k činnosti získaly velmi kladný vztah.

Při hudebně pohybových činnostech mě děti dokázaly napodobit podle vizuálního a sluchového podnětu. Také dokázaly udržet pozornost po dobu písně. Napotřetí zpívaný refrén si již děti zapamatovaly, došlo k vyjádření získaných prožitků a dojmů z písně. Píseň děti velmi motivovala a děti si užívaly andělskou atmosféru, která byla prohloubena písní s pohybem. Při činnosti si trénovaly soustředění, protože píseň měla více slok a pohybově byla náročnější. Činnost jsme s dětmi realizovaly dvakrát, podruhé pro upevnění slov a pohybů. Bylo velmi zajímavé, že během aktivit tohoto tematického celku byly děti velmi klidné.

5.1.3 „Tygr dělá uáá“

Při pěveckých činnostech se děti rozvíjely v oblasti estetického vnímání hudby, záměrného soustředění na činnost a na prostor, ve kterém činnost byla realizována. Dětem nedělalo problém dodržování rytmu skladby, do skladby se zaposlouchaly a dále snadno rozeznávaly prvky v jednotlivé části skladby. Činnost byla pro děti velmi motivující a zábavná. Pohádka o Jakubovi a tygrovi děti velmi bavila, protože Jakub je osoba, se kterou se mohly ztotožnit.

Při poslechových činnostech děti se zájmem poslouchaly představenou píseň za pomoci hudebního nástroje a učitelky zpěvu. Píseň na děti působila příjemným dojmem. Píseň byla pro děti velmi lákavá, díky rytmickému doprovodu. Děti si refrén osvojily dříve, než sloku. Písní se učí vnímat mezilidské morální hodnoty, vytváří povědomí o spolupodílení se na vnímání základních hodnot. Dále se rozvíjely schopnosti projevu dítěte - chovat se autonomně, prosociálně a přizpůsobení se společenskému prostředí.

V instrumentálních činnostech děti rozvíjely jemnou motoriku skládáním dílků puzzle a hrubou motoriku hledáním chybějících dílků v prostoru. Puzzle měly složené všechny skupinky bez větší pomoci. Protože při realizaci programu byly ve třídě 4 praktikantky, každá skupinka měla svou praktikantku, která dětem při přípravě na koncert s nácvikem písně pomáhala. Při koncertu jsem děti podněcovala ke vzájemné

podpoře a povzbuzování potleskem. Děti „pozorovatelé“ daly šanci ostatním dětem se projevit, poté tleskaly. Je důležité, aby učitelka byla tím, kdo vytváří bezpečné prostředí pro děti ve skupině a děti se nebály před dětmi na koncertě vystoupit. O to jsem se po celou dobu realizace snažila. Hudebně pohybové činnosti děti uvolnily, zrelaxovaly a ve třídě vládla příjemná atmosféra. Děti se písní učily vnímat mezilidské morální hodnoty, vytvářely si povědomí o spolupodílení se na vytváření základních hodnot. Rozvíjely se zde schopnosti projevu dítěte, chovat se autonomně, prosociálně a přizpůsobit se společenskému prostředí.

5.1.4 O veliké řepě

Při pěveckých činnostech byla procvičena dechová, sluchová a artikulační cvičení. Děti se zájmem poslouchaly představenou píseň za pomoci hudebního nástroje a mého zpěvu. Písní jsem dětem předávala kladné morální hodnoty. Děti píseň velmi bavila a motivovala svým „rockovým rytmem“, velmi se při písni nasmály. Při poslechových činnostech děti využily své poznatky z kapitoly pěveckých činností, kdy jsem dětem četla pohádku O veliké řepě a následně děj upevnila písní. Děti pohádku dramaticky ztvárnily a propojovaly s poslechem hudební pohádky. Učily se řídit záměrně své chování a uplatnily paměť a soustředěnost. Činnost byla velmi motivující a zábavná, nejvíce děti bavilo, když řepu vytáhli a všichni jsme se povalily na zem. Velmi důležitá byla i má příprava, při spojení vyprávění s poslechovou hudbou. Při instrumentálních činnostech děti pochopily pravidla souhry. Nejdříve se přidávaly postupně po kruhu, poté jim nedělalo problém náhodné vybírání hráčů. Při instrumentální činnosti jsem využila hudebního podkladu na CD, protože bych při souhře nemohla zároveň doprovázet děti na hudební nástroj a zároveň dirigovat skladbu. Projev dětí byl velmi kultivovaný, snažily se o společnou souhru a tak více vnímaly, jaký vliv má na společnou souhru jejich vlastní hudební doprovod. Při hudebně pohybových činnostech se děti uvolnily, zrelaxovaly, při pohybu si uvědomovaly své tělo. Došlo k rozvoji schopností projevu dítěte chovat se autonomně, prosociálně a přizpůsobení se společenskému prostředí nápodobou pohybových činností, podle vizuálních a sluchových podnětů. Rozvíjela jsem zde povědomí dětí v povědomí o kulturních akcích a tradicích– tanec polka.

6 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo poukázat na význam a možnosti propojování hudebních činností dětí předškolního věku s využitím pohádky či příběhu ve smyslu efektivního předškolního vzdělávání. Abych mohla splnit cíl bakalářské práce a efektivně předávat hudební poznatky pomocí různých činností dětem, musela jsem získat hlubší povědomí o hudební výchově. Toto povědomí jsem získala při zpracování teoretické části své bakalářské práce, kde jsem získala hlubší vhled do problematiky hudební výchovy a hudebních činností v mateřské škole, což bylo velmi důležité poznání pro pozdější realizaci s dětmi. Naučila jsem se sestavit strukturu pěveckých činností tak, aby byla efektivní, zajímavá a pro děti zábavná. Při realizaci činností s dětmi v praktické části své bakalářské práce jsem si vyzkoušela, jak je hudební výchova náročná, jak důležité je zvolit jen určitý časový úsek pro nácvik písně, instrumentálních činností, nebo jiných hudebních činností. Dle výzkumných metod hodnotím, že když je činnost předána zajímavě a děti ji s chutí realizují, pamatují si ji mnohem déle a také ji samy vyžadují. Když jsem zjistila, že děti si po jednom dni píseň pamatují a spontánně ji zpívají, bylo to pro mě velkou motivací při tvorbě nových hudebních činností. Dále jsem si v praxi vyzkoušela, jak vhodně propojit hudební činnosti s pohádkou či příběhem. Zjistila jsem, že k interpretaci textu je potřeba i využít prvků dramatizace, např. při hraní Svatého Martina, a snažit se o kreativní a zábavné interpretování textu. Psaní této práce mi umožnilo změnit můj dosavadní pohled na hudební činnosti v mateřské škole a jsem velmi ráda, že jsem se věnovala právě tomuto tématu a mohla jej realizovat v praxi v mateřské škole. Metodická příručka, která vznikla v praktické části bakalářské práce, mi bude inspirací do mé budoucí praxe. Pokud v budoucnu pomůže i některé začínající učitelce při realizaci hudebních činností v MŠ, budu moc ráda. Všechny činnosti jsem se snažila směřovat tak, aby v dětech vzbuzovaly jen pozitivní pocity a radost ze společné činnosti, a vedly je k intenzivnímu hudebnímu prožitku. Psaní této práce mi umožnilo změnit můj dosavadní pohled na hudební činnosti a jsem velmi ráda, že jsem se věnovala právě tomuto tématu a měla možnost jej realizovat v praxi v MŠ Nerudova. Pokud bych se v tématu své bakalářské práce mohla dále rozvíjet, zabývala bych se ještě hudebními činnostmi s prvky muzikoterapie. Moc se těším, až budu moci ve své budoucí praxi,

hudební činnosti propojit s ostatními činnostmi, např. výtvarnými. Chtěla bych zkoušet propojit malbu obrazu s hudebním poslechem, např.: „Namaluj, co slyšíš“. Díky studiu na pedagogické fakultě a praxi v mateřské škole jsem si uvědomila, že je velmi důležité, jaký má dítě z činnosti prožitek. Možná se mi povede zasít semínko, které během života dítěte může vyklíčit v rostlinku. Hudba je krásná, probouzí emoce, pocity a empatii, dokáže měnit vztahy k druhým i sobě samému. Člověk se díky hudbě může cítit v sounáležitosti s lidmi okolo sebe, se světem a přírodou, naší zemí a já doufám, že pocity, které díky hudbě předám dětem, v nich zůstanou a do života přinesou jen ty nejkrásnější vzpomínky.

7 LITERATURA

1. Kalafutová-Balcárová, B. (1992). *Didaktika hudobnej výchovy: Metódy a formy hudobno-výchovnej práce na I. stupni ZŠ. Č. 1*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (2020).
2. Kopsová, K. & Kops. (2014). *Tygr dělá uáá uáá: knížka pro děti, rodiče i pedagogy: pracujeme s poruchou pozornosti a hyperaktivitou (ADHD) (s. 5-10, 25, 21, 30, 32)*. Edika (2020).
3. Langmeier, J. & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie (s.90-93) (2., aktualiz. vyd)*. Grada (2020).
4. Lišková, M. (2006). *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání (s. 21, 30, 47,125-126)*. Raabe (2020).
5. Mazurek, J., & Stiborová, Z. (1986). *Kapitoly z hudební psychologie (2020)*.
6. Michel, P. (1966). *O hudebních schopnostech a dovednostech*. Státní hudebnívydavatelství (2020).
7. Raková, M., Štíplová, L. & Tichá, A. (2016). *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími (Vydání druhé)*. Portál (2020).
8. Sedlák, F. (1974). *Hudební vývoj dítěte: analytická studie (s. 22)*. Supraphon (2020).
9. Sedlák, F. & Váňová, H. (2013). *Hudební psychologie pro učitele (s. 22)*. Karolinum (2020).
10. Sedlák, F. (1989). *Psychologie hudebních schopností a dovedností*. Supraphon (2020)
11. Strnadová, K. & Zezula, J. (1988). *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí met. příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy (s. 8,9)*. (2020).
12. Svobodová, E. et al., (2010). *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Portál (2020).
13. Svobodová, Eva & H. Švejsová (2011). *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál (2020).
14. Suchanová, A. *Metodika: Jak si vyrobit svůj adventní kalendář-Kontrolní let na zem*. Tištěný materiál z MŠ Nerudova (2020).

15. Švaříček, R., & Šedřová, K. et al., (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Portál.(2020)
16. Teplov, B. M. (1965). *Psychologie hudebních schopností*. Státní hudební vydavatelství (2020).
17. Tichá, A. & Raková, M. (2007). *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let* (s. 11,13). Portál (2020).
18. Váňová, H. & Kodejška, M. (1989). *Hudební výchova dětí předškolního věku: Hudební schopnosti*. Státní pedagogické nakladatelství (2020).
19. Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Portál (2020).
20. Zezula, J. & Janovská, O. et al., (1987). *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika) : učebnice pro 2. až 4. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách i pro praxi učitelek mateřských škol*. Státní pedagogické nakladatelství (2020).

Elektronické zdroje:

21. Lidové písně z Čech. Dostupné z: <https://supernoty.cz/uvod/prochazet?listtype=Grid&zanr=5> (2020).
22. Bach, J. S. (1731). *Air*. Dostupné z <https://www.sheetmusicnow.com/products/air-from-the-orchestral-suite-no-3-d-major-bwv-1068-p448494> (2020).
23. Baseile, J. & Perrin, A. [Jo Basile – téma]. (2016, 20. prosince). *Clap Clap Sound* [videosoubor]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=6IsOmE9N7gA> (2020).
24. Černík, M. (2008). *Pohádkové chvíle dětem do postýlky*. Dostupné z http://www.michalcernik.cz/pohadkove_chvilky.htm (2020).
25. Hradecký, E. (1999). *Hudební pomůcka: hudební hry* [CD]. Praha: E. Hradecký-Hudební vydavatelství pro školy (2020).
26. Kabalevsky, D. (2015). *Galop*. Dostupné z <https://oriole-publishing.myshopify.com/products/kabalevsky-comedians-galop-for-wind-quintet> (2020).
27. Khasová, L. [Lucie Khasová]. (2018, 23. prosince). *Andělské nebe* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=pnk-z27vcqI&t=82s> (2020).

28. Khasová, L. [Lucie Khasová]. (2016, 3. prosince). *Svatý Martin* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=OxrFDYb6YFM> (2020).
29. Kramerová, T. & Chodora. (2019). *Oceánem hvězd* [CD]. Dunny studio (2020).
30. Kružíková, M. (2018) *Píšu ti andílku*. Dostupné z <http://inspirace-pro-ucitele-ms.blog.cz/1810/pisu-ti-andilku> (2020).
31. *Mateřská škola písnička: Jaké se učím básničky* (2020, 25. dubna). Dostupné z <https://mispisnicka.webnode.cz/zabava-pro-deti/jake-se-ucim-basnicky/> (2020).
32. MARBO [Marbo Bohdan Vrtal]. (2018, 26. srpna). *Marbo - Řepa* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=7tmMI2wzcs> (2020).
33. Michálková, E. et al. (2014). *Inspiromat pro učitelky MŠ*. Dostupné z <https://www.forum-media.cz/premium/mat-demo/mat-ukazka/84/> (2020).
34. Montík Hranice, (2018). *Svatomartinská*. Dostupné z <https://montik-hranice.webnode.cz/l/svatomartinska/> (2020).
35. Mozart, W. A. (1783). *Turkish March*. Dostupné z <http://vaznahudbanoty.blog.cz/1204/turkish-march-turecky-pochod> (2020).
36. MŠMT (2018). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-vseobecne-vzdelavan> (2020).
37. Parra, M. J. S. [Maria Jose Sanchez Parra]. (2018, 11. prosince) *Clap Clap song* [videosoubor]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0HByXWgkMwk&t=33s> (2020).
38. Preschool teacher [preschool teacher]. (2019, 15. března). *Orff* [videosoubor]. Dostupné z https://www.youtube.com/watch?v=DOHip1C_jMU&t=18s (2020).
39. Preschool teacher [preschool teacher]. (2018, 8. prosince). *Orff Ritm çalışması* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=-fhzp6s8q1p4> (2020).
40. Stiborova, Z. (2005). *Hudební výchova, metodika zájmové činnosti*. Dostupné z <http://docplayer.cz/1566184-Ostravska-univerzita-v-ostrove-pedagogicka-fakulta-centrum-dalsiho-vzdelavani-hudebni-vychova-metodika-zajmove-cinnosti.html> (2020).
41. Strauss, J. Jr. (1858). *Trish Trash Polka*. Dostupné z <http://www.note4piano.com/trish-trash-polka-opus-214-collection-anacrouse--BRGS0433> (2020).
42. Růžičková, M. [Míša Růžičková]. (2016, 19. prosince). *Míša Růžičková – Andílek (vystoupení)* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=bLT7yn5qIIM> (2020).

8 PŘÍLOHA

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Svatý Martin, s. 1

Příloha č. 2: Andělské pohlazení, s. 6

Příloha č. 3: Tygr dělá uáá, s. 12

Příloha č. 4: O veliké řepě, s. 20

Příloha č. 1: Svatý Martin

Obr. k příloze č. 1: Návštěva Svatého Martina a uvedení do tématu.

Notový zápis příloha č. 1a

Píseň o sv. Martinovi

Autor neznámý

*Martin je-de na ko-ni podkávky mu zazvoní Hop, hej, na ko-ni podkávky mu zazvoní.
Náhle vi-dí chudá-ka jak-se chou-lí naříká. Hop, hej, chudá-ka jak-se chou-lí naříká.
Marin dobré srdce má žebrá-kovi svůj plášť dá. Hop, hej, srdce má žebrá- kovi svůj plášť dá.
Martin lidi milo-val mnoho dobra vyko-nal Hop, hej,, milo-val mnoho dobra vyko-nal.*

Obr. k příloze č. 1b: Svatý Martin jede na svém koni a zachraňuje žebráka.

Notový záznam příloha č. 1b

Galop

Oboe

from *The Comedians*, Op. 26
for Wind Quintet

Dmitry Kabalevsky
arr. Lin Y. E.

Presto

The musical score is written for Oboe in 2/4 time, marked Presto. It consists of nine staves of music. The key signature has one flat (B-flat). The score includes various dynamics: *f* (forte), *mf* (mezzo-forte), and *pp* (pianissimo). There are first and second endings at measures 14-15. Trills are indicated at measures 43 and 52. The piece concludes with a 4-measure rest followed by a 3-measure rest.

Notový záznam příloha č. 1c

2

Horn in F

Musical score for Horn in F, measures 75-110. The score is written in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The tempo and dynamics are indicated by markings such as *mf* and *f*.

Measures 75-81: *mf* dynamics. Measure 82: *f* dynamics, first ending (1.) and second ending (2.) markings. Measure 88: *f* dynamics, 4-measure rest. Measure 98: *mf* dynamics. Measure 105: *mf* dynamics. Measure 110: *f* dynamics.

Notový záznam příloha č. 1d

Svatomartinská

Autor neznámý
Nápěv písně: Pec nám spadla

1. Mar-tin je - de, Mar-tin je - de, má bí - lé - ho ko - ní - ka. Ko - ník cvá - lá, Mar-tin má - vá,
2. Pod - ko - vič - ky pěk - ně zvo - ní, na ces - tu se vy - dá - me. Po ne - bí se vloč - ky ho - ní

7
a k nám rych - le pos - pí - chá.
a my zi - mu ví - tá - me.

Příloha č. 2: Andělské pohlázení

Příloha č. 2a: Pohádka: Kontrolní let na zem

.....Štědrý večer se rychle blíží, bude to už zítra, do té doby musí všichni andělé vyřídit své úkoly. Na svůj úkol se připravuje i anděl Juliana. Dostala za úkol, aby poslední den, před štědrým večerem vykonala kontrolní let na zemi a zjistila, zdali je všechno v pořádku. Minulý rok našla Juliana ještě psaníčko od malého Marka. Vítr ho zanesl za hromadu dřeva. Andělé pak honem ještě vyplnili Markovo přání a v noci pro něj položily balíček pod vánoční stromek. Marek si přál vláček na kolejích a kdyby ho nedostal, byl by asi moc smutný. Aby se něco takového nestalo, od toho je tu právě Juliana. Nic jí neujde. Dnes se zdá, že je všechno v pořádku. Nikde žádné psaníčko s nějakým přáním ani dopis, který by se měl doručit. Juliana je moc spokojená a chystá se na zpáteční cestu.

Dnes letí krásnou hvězdnou oblohou, a protože má ještě trochu času, zaletí ještě na mléčnou dráhu. Na velkém voze najednou spatří něco pestrého. Juliana se zvědavě přiblíží. Leží tu ještě jeden balíček, který určitě ztratil nějaký anděl, pomyslí si. Je adresován nějaké Kateřině z Kamenné ulice číslo 10. Není to daleko, a tak se ještě jednou Juliana vrací na zem. Rychle vyhledá dům a nepozorovaně vklouzne dovnitř. Vidí slavnostně ozdobený strom, pod kterým leží množství nejrůznějších balíčků. Pro Kateřinu tu však není žádný. Položila balíček vedle ostatních a tiše se vzdálila. „Byl opravdu nejvyšší čas,“ řekla si, když se vracela do Obláčkové ulice. Zdálo se jí, že už slyší andělský sbor, jak se připravuje na zítřejší večer. Andělé sedí v teplé pekárně a nacvičují písně, které zazpívají o Svaté noci. Juliana se k nim přidává a nesmírně se těší na příští den.

Příloha č. 2b: Příběh o tom, jak vypadá Ježíšek

Doplňující činnost k pohádce: Děti sedí v půlkruhu a každý popisuje, jak on si představuje Ježíška.

Motivace: „Milí Andělé, teď Vám přečtu jeden příběh. Prosím dojděte si pro polštářky, nejdříve naše Andělské slečny, Andělé pánové chvíli počkají a až bude mít každá

holčička polštářek, pak si dojdou pánové. A až bude tichounko, zapálíme si ke čtení lucerničku, abychom to tu měli kouzelné.“

Jednoho velmi chladného dne přišli do města Betléma muž a žena, která měla brzy přivést na svět miminko. Jmenovala se Marie, jejímu muži se říkalo Josef. Byli příliš chudí na to, aby si někde zaplatili nocleh, a tak se nakonec uložili do chlívku k oslíkovi a ovečkám. Pozdě večer porodila Marie na seně chlapečka. Kolébku, ani postýlku pro něj rodiče neměli, a tak ho uložili do jesliček, které jindy sloužily na krmení dobytka. Chlapeček dostal jméno Ježíšek a ve chvíli, kdy se narodil, zazářila nad Betlémem veliká jasná hvězda, kometa. Ta ukázala cestu poutníkům, kteří se přišli malému Ježíškovi poklonit a předat mu skromné dary. Ježíšek nezapomněl na to, jak byl kdysi obdarován hodnými lidmi, a proto v den svých narozenin nechává pod vánočními stromečky dárky. Je ale velmi plachý a skromný, nepřeje si, aby ho někdo při nadílce viděl. Proto mu o Štědrém večeru necháváme chvíli pootevřené okno ve zhasnutém pokoji, aby měl kudy přijít i odejít. Předtím, než pokoj opustí zacinká na zvoneček. Ježíška, který nám pokládá rok, co rok ty krásně zabalené balíčky pod stromeček si každý z nás představuje jinak. A to je na tom to krásné, nikdo neví, jak ježíšek vypadá, ale všechny malé, větší i dospělé děti v něj věří. Ježíšek je tajemný, a to k Vánocům patří.

(Autorský text)

Notový záznam příloha č. 2c

Píšu ti andílku...

Marie Kružíková
úprava textu MŠ Nerudova, ČB

1

Pí - šu - ti, an - díl - ku prs - tem na pe - ři - n - ku.
psa - níč - ko do - ne - be chraň - tá - tu ma - mi - n - ku.

5

Dob - ré - mu člo - vě - ku hod - ně - lá - sky dá - ve - j
ko - ho - máš nej - rad - ši chraň - nit ne - pře - st - á - vej.

9

V každém znás kou - sí - ček an - dě - la je.

13

Ať ni - kdy žá - dné zlo ne - vy - hra - je.

Obr. k příloze č. 2d: Andělé čechrají obláčky.

Notový zápis příloha č. 2d

10

Air
aus der Orchestersuite Nr. 3 D-Dur
from the Orchestral Suite No. 3 D major

Arr.: Wolfgang Birtel

BWV 1068

Johann Sebastian Bach
1685–1750

© 2013 Schott Music GmbH & Co. KG, Mainz

Notový zápis příloha č. 2e

Free sheetmusic from www.8notes.com

Turkish March

Allegro con brio

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

The musical score is written for piano in 2/4 time. It consists of four systems of music, each with a treble and bass clef staff. The first system (measures 1-6) begins with a piano (*p*) dynamic. The second system (measures 7-12) includes a forte (*f*) dynamic and a repeat sign. The third system (measures 13-18) features a forte (*f*) dynamic. The fourth system (measures 19-24) concludes the piece. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above notes. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

© Copyright 2000 David Bruce B.A., M.Mus.

Obr. k příloze č. 2e: Společná souhra s dětmi.

Příloha č. 3: Tygr dělá uáá...

Příloha č. 3a : Motivace příběhem

Příběh z knihy tygr dělá uáá uáá.. (str. 5-10)

Ahoj, já jsem Jakub. Je mi šest let a chodím do první třídy. Mám svůj svět a ten mám rád. Ve svém světě si hraji, přemýšlím, poslouchám pohádky. Moji oblíbenou hračkou je červené hasičské auto, dostal jsem ho k narozeninám. A, víš, ono houká, bliká, a to mě baví. Ale mamku a tatku tolik ne a dělají na mě pšt. Říkají mi, že jsem rozjívěný a nepořádný. Také paní učitelka o mě říká, že jsem roztěkaný a nedávám ve škole pozor. Za to všechno nemůžu já, ale můj tygr. A já ti povím příběh mě a mého tygra. Ten můj je semnou odjakživa. Umí být malinký a roztomilý. Dokáže si semnou hrát a být mazlivý. Já jsem pak také hravý a mazlivý. Někdy je tygr trochu nedůvěřivý. Já ho pak pohladím a řeknu, že je můj kamarád. Povídáme si a vymýšlíme nové hry. Tohohle tygra mám rád. Někdy spolu hodně blbneme a vyvádíme, až je z toho takové klubko, kdy jednou vykukují já a jednou tygr. To už není ale takový malý tygr. Spíš velký a silný jako já. Když je tygr malinký, spí nebo je schovaný, to jsem tady jen já sám, hodný Kubík. Není tygr, není nepozornost. Doma je klid a já si hraji, čtu písma a také mám klid na úkoly. Spokojená je maminka i tatínek.

(Kopsová & Kops, 2014)

Notový záznam příloha č. 3b

hudba a text Tereza Kramenová

Polibek draka

The musical score is written in 3/4 time and consists of four staves. Each staff includes guitar chord diagrams above the notes. The lyrics are written below the notes.

Z hlu-bí - ny ze-mě mí - ří už ke mně sí - la, kte - rou po - zná - vám.

9 Bez de - chu če - kám, po - kor - ně kle - kám, po - li - bek dra - ka tu mám!

17 Buď tu se mnou, když se bo - jím, vy - leť - mě si nad mra - ky,

25 pro - hřej mě svým o - hněm za - ži - je - me zá - zra - ky!

Už jsme poznali, že naší podstatou je světlo. Získáváme odvahu vidět i druhou stranu duality, tedy svůj vlastní stín. Se sebedůvěrou si na něj posvítíme, přijmeme ho jako svoji součást a nacházíme v něm velikou sílu. V momentě, kdy se tyto dva protiklady potkají, se stáváme celistvými. Už není třeba hodnotit. Prostě jsme.

© 2019 Zpěvník k albu Occáinem Iněžd. Ilustrace Eva Rybničková. Všechna práva vyhrazena.

Obr. k příloze č. 3b: Děti si zkouší, jak to může dopadnout, když se tygr v Jakubovi neuhlídá.

Notový zápis příloha č. 3c: Hudební improvizace na variace lidových písní.

Pec nám spadla

Pec nám spadla

Moderato ♩=120 Lidová

Pec nám spad - la, pec nám spad la kdo - pak nám ji po - sta - ví,
Za - vo - lá - me na dě deč - ka ten má vel - ké kla - di - vo,

5
sta - rý pe - cař ne - ní do - ma a mla - dý to ne - u - mí.
dá do to - ho čty - ři rá - ny a už je to ho - to - vo.

Já do lesa nepojedu

Z Čech

Já do le-sa ne-po-je-du, já do le-sa ne-půj-du.

Kdy-by na mě haj-ný při-šel, on by mně vzal se-ke-ru.

Se-ke-ra je za dva zla-tý, a to-půr-ko za to-lar.

Kdy-by na mě haj-ný při-šel, on by mně to všec-ko vzal.

Prší, prší, jen se leje

Prší, prší

Moderato ♩ = 120

Lidová

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of two staves. The first staff begins with a treble clef and a common time signature, followed by a C chord symbol. The melody consists of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, Bb4, A4, G4, F4, E4, D4. The lyrics are: 1. Pr - ší, pr - ší jen se le - je, kam ko - nič - ky po - je - de - me? The second staff begins with a treble clef and a common time signature, followed by an F chord symbol, then a C chord symbol, then a G7 chord symbol, and finally a C chord symbol. The melody consists of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, Bb4, A4, G4, F4, E4, D4. The lyrics are: 5 Po - je - de - me na lu - ka, až ku - kač - ka za - ku - ká.

2. Kukačka už zakukala,
má panenka zaplakala,
kukačko už nekukej,
má panenka neplakej.

Holka modrooká

11

Vesele, živě

Z Čech

1. Hol - ka mo-dro-o - ká ne-se-dá-vej u po-to-ka,
 ho - ka mod-ro - o - ká ne-se-dá-vej tam.
 V po-to-ce se vo-da to-čí, po-de-me-le tvo-je o-čí,
 hol - ka mod-ro - o - ká ne-se-dá-vej tam.

2. Holka modrooká...,
 v potoce se voda točí,
 podemele tvoje oči,
 holka....

3. Holka modrooká...,
 v potoce je velká voda,
 vezme-li tě, bude škoda,
 holka

4. Holka modrooká...,
 v potoce je fustrmánek,
 zatahá tě za copánek,
 holka....

Notový záznam příloha č. 3d

hudba Karel Chodora
text Tereza Krámerová

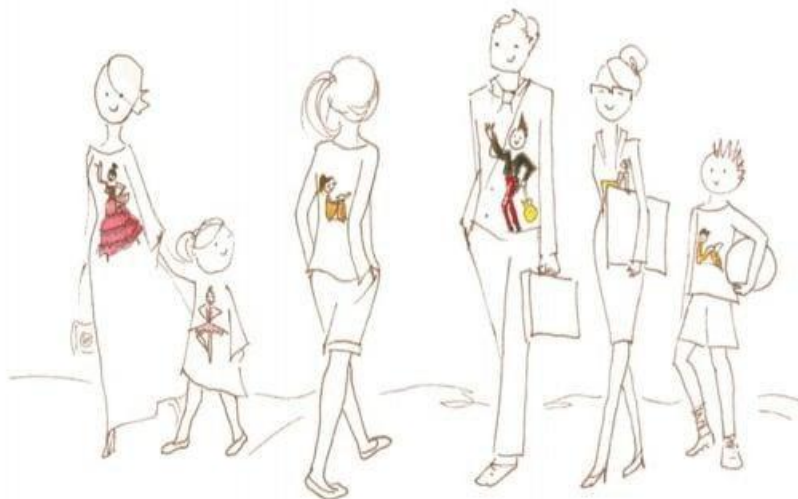
Já jsem já

Musical score for the song "Já jsem já". The score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. It consists of three systems of music, each with a vocal line and a guitar accompaniment line. The guitar accompaniment includes chord diagrams for A, Gadd9, D/F#, E/G#, and G6. The lyrics are written below the vocal line.

1. Já, já jsem já, ty nej-si já - á, jó já se mám, so-ham! mám!

2. Mou ces-tou nik - do jí - ný nej - de než já sá - m,
Tvou ces-tou nik - do jí - ný nej - de než Ty sá - m,

3. ve Tvých o - čích vi - dím se - be, rád Tě pot - ká - vám! D.C. al Fine
slun - ce sví - tí pro nás o - ba, rád Tě poz - ná - vám!

Só ham - jsem, který jsem. Uvědomujeme si svou jedinečnost a zároveň jedinečnost druhých lidí. Odkládáme posuzování sebe i ostatních a dovolujeme si být sami sebou. Zdravě si vytýčujeme hranice a stavíme se do své sly. Nad tím vším vnímáme jednotu, která se prožívá skrze různá těla. Užíváme si rozmanitost lidství.

© 2019 Zpěvník k albu Occámem hvozd. Ilustrace Eva Rybníčková. Všechna práva vyhrazena.

Příloha č. 4: O veliké řepě

Příloha č. 4a: Pohádka: O veliké řepě

Kolem řepy chodí děda, tahá, vzdychá, naříká, řepa vytáhnout se nedá, jéje, ta je veliká.

Přidala se babka, vnučka, pejsek, kočka, myš, chytili se pevně a teď, řepo, uvidíš!

Za chvílenku byla venku,

Děda vpředu, myška vzadu Svalili se na hromadu.

Myška píská vesele:

Já mám sílu, přátelé!

Kočka oči přimhouří:

To koukáte, kocouři!

Pejsek štěká: Žádný pes nedokáže, co já dnes! Vnučka zpívá: Tralalala, dědovi jsem pomáhala.

Babička je také ráda, Protáhla si při tom záda. A u řepy na poli děda jenom hlaholí: Jak je pěkně v našem kraji, Když si všichni pomáhají.

(Michal Černík)

Notový zápis příloha č. 4b

Řepa

Hudba: Bohdan Vrtal

Text: Hana Švédová

Hudební skupina

MARBO

♩ = 120

Předehra

1. Ta-hal dě-da, ta-hal ře-pu, ve sto-je, v kle-če i v dře-pu.
 Ne-chtě-la se vů- bec hnout, ne a ne ji vy-tá - hnout.
 R: Tá-hlí, tá-hlí, tá-hlí, a - le ne-vy-tá-hlí, tá - hlí, tá-hlí, tá-hlí, a - le ne-vy-tá-hlí. Tá
 - hlí, tá-hlí, tá-hlí, a - le ne-vy-tá-hlí, tá - hlí, tá-hlí, tá-hlí, a - le ne-vy-tá-hlí
 ře-pu. ře-pu. Fine

2. Volal bábu na poradu,
 bábo, chyt' se za mě vzadu,
 nejde-li to nezoufej,
 naši vnučku zavolej.

R: Táhlí, táhlí, táhlí ...

3. Bába, děda i to děvče,
 táhnou, řepa hnout se nechce,
 snad s pomocí zvířat jen,
 dostaneme řepu ven.

R: Táhlí, táhlí, táhlí ...

4. Malí, velcí, mladí, staří,
 společně se dílo daří,
 a když spojí svoje síly,
 radují se všichni v cíli.

R: Táhlí, táhlí, táhlí ...

...

Jó a už vytáhli řepu.

Copyright © Hudební skupina MARBO

Notový zápis příloha č. 4c

Máme se dobře (nápěv Bejvávalo dobře)

hudba lidovka
text Tereza Kramerová

Máme se dobře

Kánon

The musical score is written in 3/4 time and consists of four systems of music. Each system includes a vocal line and guitar chords. The chords are: C, G/H, C, G/H, C, G/H, C. The lyrics are: Má - me se, má - me se, má - me se dob - ře!

5

The musical score is written in 3/4 time and consists of one system of music. It includes a vocal line and guitar chords. The chords are: C, G/H, C, G/H, C, G/H, C. The lyrics are: Má - me se, má - me se, má - me se dob - ře!

9

The musical score is written in 3/4 time and consists of one system of music. It includes a vocal line and guitar chords. The chords are: C, Dmi, Ami, G/H, C, Dmi, Ami, G/H. The lyrics are: Svět o nás pe - ču - je, du - še se ra - du - je,

13

The musical score is written in 3/4 time and consists of one system of music. It includes a vocal line and guitar chords. The chords are: C, G/H, C, G/H, C, G/H, C. The lyrics are: má - me se, má - me se, má - me se dob - ře!

Zjišťujeme, že to, jak se máme,
je naší subjektivní interpretací.
V každý moment našeho života se
rozhodujeme, jak budeme svoji
realitu vyhodnocovat. Jestli jako
příjemnou, nebo nepřijemnou.
Můžeme se tedy také rozhodnout,
že se máme dobře, nehledě na
to, co se děje. Je to vnitřní stav,
který si neseme všude s sebou.

© 2019 Zpěvník k albu Ocelnění hvězd. Ilustrace Eva Rybničková. Všechna práva vyhrazena.

TRITSCH - TRATSCH - POLKA

von
JOHANN STRAUSS.

214tes Werk . POLKA.

EINGANG.

